EKİM

Bütün Ülkelerin Proleterleri, Birleşin!

TÜRKİYE KOMÜNİST İŞÇİ PARTİSİ Merkez Yayın Organı **Sayı: 235, Mart 2004**

28 Mart yerel seçimleri üzerine

Geride kalan 28 Mart yerel seçimlerine ilişkin tartışma ve değerlendirmeler sürüyor. Halihazırda bunu yapanlar daha çok düzen çevreleri ile düzene eklemlenme alanında yerel seçimler vesilesiyle önemli yeni adımlar atmış bulunan reformist çevreler. Devrimci parti ve çevreler ise kendi cephelerinden bu tartışma ve değerlendirmeyi henüz başlatabilmiş değiller.

Bunda olayın henüz çok yeni olmasının payı var kuşkusuz. Yine de bunu tek neden saymak olanaklı değil. Seçimler gibi politik çalışma bakımdan son derece önemli fırsatlar sunan bir olayı pratikte değerlendirmeyi başaramayanların onun sunduğu verileri değerlendirmeye de özel bir ilgi göstereceklerini sanmıyoruz.

Fakat biz komünistler bunu gereğince yapacağız; seçimleri devrimci sınıf mücadelesi için bir olanak olarak değerlendirmede gösterdiğimiz çaba, inisiyatif ve şevki, seçimlerin ortaya koyduğu verileri önümüzdeki dönemin mücadelesi açısından değerlendirmede de göstereceğiz. Burada yapacağımız buna bir ilk giriş olacak ve daha çok genel çizgiler içinde bir çerçeve ortaya koymayı amaçlayacak. Bunu somut verilerle daha da açmak ve ayrıntılandırmak, bu arada kendi çalışmamızın deneyimlerini irdelemek, toparlamak ve bundan gelecek için sonuçlar çıkarmak ise önümüzdeki günlerin sorunu olacak.

Tabloda esasa ilişkin bir değişiklik yok

Komünistler, seçimi önceleyen dönemde yaptıkları çeşitli değerlendirmelerde, resmi siyaset tablosunun hala da 3 Kasım'da oluşan tablo olarak orta yerde durduğunu, yerel seçimlerin bunu esası yönünden değiştirmeyeceğini vurgulamışlardı. Yerel seçim sonuçları bu değerlendirmenin isabetli olduğunu göstermiş bulunmaktadır. Düzen çevrelerinde çarpıtmalarla elele giden tüm karmaşık değerlendirmelere ve bundan çıkarılan pek derinlikli sonuçlara rağmen, mevcut tablo 3 Kasım'ın uzantısı bir tablo olmuştur ve gösterilmeye çalışıldığı türden yenilikler içermemektedir.

Üzerinde en çok gürültü koparılan unsuru, hükümet partisinin "yerel seçim zaferi"ni alalım. Tüm iddiaların aksine, AKP'deki oy artışının abartılacak bir yönü olmadığı gibi özel bir siyasal mesajı da yoktur. Bu, beklenen bir sonuç olmanın yanısıra olağan bir durumun yansımasıdır. Sosyal hareketliliğin toplumun havasını etkileyecek güçten yoksun olduğu ve kitlelerin edilgen seçmen yığınları olarak kaldığı koşullarda, eğer mevcut hükümet partisi için yeterli bir yıpranma süreci de yaşanmamışsa, bu durumda genel seçimleri izleyen ilk yerel seçimde hükümet partisi oy oranını hep bir parça artırma olanağı bulabilmiştir Türkiye'de. Günün moda deyimiyle, bu Türkiye'deki "seçmen

davranışı"na uygun bir sonuçtur ve yerel seçimlerde AKP'nin gösterdiği başarı da bu sınırlardadır.

Geçmişte olduğu gibi bugün de bu sonucu değiştirebilecek olan ya kitle mücadelesinde beklenmedik bir yükseliş, ya da kitlelerin sorunları, istemleri ve özlemleri üzerinden etkili bir reformcu burjuva muhalefet hareketi olabilirdi. İşin özünde birbiriyle bağlantılı olan bu iki gelişme de olmadığına göre, sonuçta AKP'nin muhalefet karşısında elde ettiği ek üstünlük anlaşılır bir sonuçtur.

Komünistler seçimi önceleyen değerlendirmelerinde bu sonucu ortaya çıkaran sorunu "muhalefet bunalımı" olarak tanımlamış ve bunun mantığını 12 Eylü sonrasında burjuva siyaset sahnesinde oturtulan işleyiş üzerinden ortaya koymuşlardı:

"12 Eylül sonrası bütün bir dönemde burjuva siyaset sahnesinde muhalefetin güç kazanması artık kendini yenilemesi ve bunun sağladığı güç ve heyecanla kitlelere benimsetmesi sayesinde değil, fakat neredeyse bir kural olarak hükümette olanın yıpranmasıyla oluyor. Seçmen desteği kazanıp hükümet olanlar, kendinden öncekinin izlemekte olduğu politikaları kalınan yerden, dahası, yeni ve yıpranmamış olmanın da avantajıyla daha kapsamlı ve etkili bir biçimde uyguluyorlar. Bu uygulamaya paralel olarak da zaman içinde yıpranıyor, böyece kitleler nezdinde güç ve itibar yitiriyorlar. Bu yıpranmanın kaldırılamaz düzeye geldiği noktada daha çok da hükümet üzerinden ortaya çıkan bir politik bunalım başgösteriyor ve derken son onbeş yılda genellikle olduğu gibi yeni bir erken seçim gündeme geliyor ve sonuçta, bir önceki hükümetin bıraktığı yerden bir yenisinin sürdürme yolunu tutacağı bir nöbet değişimi gerçekleşiyor. Sınıf ve emekçi hareketinin devrimci bir çıkışla bu politik yapı ve işleyişi temelden sarstığı farklı bir ortam oluşmadıkça, ya da düzenin kendi iç bunalım ve çatışmalarının parlamento dışı müdahaleleri gündeme getirdiği bir gelişme yaşanmadıkça, bu durumun böylece süreceği anlaşılıyor.

"Dolayısıyla aradan geçen bir yıllık süre AKP için henüz yeterli bir yıpranma süresi olmadığı için, muhalefettekilerin toparlanması ve içlerinden şu veya bu nedenle durumu en uygun olanın öne çıkması için ortada henüz bir neden de yok..."

Sonuçta yerel seçimlerin ortaya çıkardığı tablo bu düşüncenin doğrulanmasından başka bir şey olmamıştır. Seçimden hiçbir muhalefet partisi güç kazanarak çıkmış değildir, tersine içlerinde daha da gerileyenler bile olmuştur. Ana muhalefet partisi az da olsa oy kaybetmiş, DYP durumunu zar zor koruyabilmiş, iki puanlık artış ile "barajı aşan" MHP ise bu "başarı"yı geçici ve yapay bir oluşum olan GP'ye yönelik operasyonun sonucu olarak neredeyse kendiliğinden elde etmiştir. DSP gömülü olduğu yerde kalmış, ANAP ise hepten çökmüştür. 3 Kasım'daki DEHAP blokuna göre belli bir oy kaybına uğramış bulunan "Güçbirliği" de kendi cephesinden bu tabloyu ayrıca tamamlamaktadır. Emperyalist odakların ve işbirlikçi büyük burjuvazinin tam desteğine sahip AKP'nin yıpranmamışlığı ile burjuva muhalefet partilerinin kitlelerin gerçek sorunlarından özenle uzak duran tutumu bir araya geldiğinde, sonuç mevcut tablo olmuştur. AKP'de zaten beklenen oy artışının belediye başkanlıklarının dağılımına ezici bir üstünlük olarak yansıması sorununa gelince, bu konuda uğradığı başarısızlığa kılıf aramaya çalışan Baykal sanıldığı kadar haksız değil. 3 Kasım'ın sandığa gömdüğü partilerin oyları önemli ölçüde AKP'de toplandığı içindir ki, CHP oylarını koruduğu (hatta artırdığı) yerlerde bile "kale"lerini kaybedebilmiştir.

Kazanan emperyalist odaklar ile işbirlikçi büyük burjuvazidir

12 Eylül sonrasının tüm seçimlerini olduğu gibi bu seçimi de işbirlikçi büyük

burjuvazi ile onu arkalayan emperyalist merkezler kazanmışlardır. Bu yalnızca seçimler ve parlamenter sahanın yapısı ve doğası gereği genellikle onların kazanabileceği bir alan olarak düzenlenmesinden dolayı değildir. Daha özel planda da onlar her yeni seçimden kendi o dönemki ihtiyaçlarına uygun düşen, izleyecekleri program ve politikalara yanıt verebilen hükümetleri kolayca çıkarabilmişlerdir. Zaman zaman istikrarsızlık nedeni olabilen parlamento bileşimlerine rağmen bu sonuçta hep böyle olmuştur. Bundan tek sapma Refah Partisi'nin 20 Aralık 1995'teki seçim başarısı olmuş, bunun yarattığı sorunlar ise çok geçmeden "post modern darbe" ile giderilmiş, dahası bundan umulmadık ek yararlar sağlanmıştır. Bu ek yararların bir yönü toplumsal muhalefetin "laik cephe" adına yedeklenmesi, öteki yönü ise güç kazanan dinsel gerici akımın terbiyesi olmuştur. Tayyip ve AKP'si bu terbiye operasyonunun ürünü olmuşlardır ve bugün emperyalizme ve işbirlikçi burjuvaziye geçmişin Özal ya da Demirel hükümetleri kadar şevkle ve sadakatle hizmet etmektedirler.

12 Eylül sonrasının burjuva siyaset tablosunda, emperyalizmin desteği ve yönlendirmesi altında işbirlikçi burjuvazi adına ortaya konulan program ve politikalara aykırı davranma olanağı yoktur. (Komünistlerin "muhalefet bunalımı" olarak niteledikleri olgunun açıklaması da buradadır). Bugün ellerinde başka malzeme olmadığı için şovenizmin etkisi altındaki seçmenden oy almak için Kıbrıs meselesini kullananlar, daha dün İMF öyle istiyor diye kendi bakanlarını harcıyorlardı. Bugün AKP'nin yerinde onlar olsa, siyaset ve uygulama uslüpları biraz değişse bile yapacakları özünde farklı olmayacaktır. Tayyip ve takımı da en az onlar kadar gerici-şoven bir gelenekten geliyor, ama hükümet koltuğuna oturduklarında büyük burjuvazinin istem ve çıkarları neyi gerektiriyorsa uysalca onu yapıyorlar, tıpkı dün Bahçeli ve ekibinin, aynı şekilde Ecevit ve ekibinin yaptığı gibi. Onlardan önce Baykal ve ekibinin, onlardan da önce Karayalçın ve ekibinin yaptığı gibi.

Dolayısıyla bugünkü yerel seçim sonuçlarından hareketle kazananlar ve kaybedenler üzerine edilen onca laf yığınının gerçekte fazlaca bir değeri yoktur. Kaybedenler elbette yönetimde bulunmanın olanaklarından ve rantından yoksun kalıyorlar, tersinden kazananlar bir dönem için bu nimetlerden yararlanıyorlar. Ama gerçek kazanımlar ve kayıplar sınıflar planında yaşanıyor; son yirmi küsur yıldır işçi sınıfı ve emekçiler kaybediyor ve işbirlikçi burjuvazi ile emperyalist güçler ise hep kazanıyor. Bunun bugün AKP, dün DSP ve yarın diyelim ki CHP üzerinden olması, sonucu herhangi bir biçimde değiştirmiyor.

Doğal olarak bu kazanım ve kaybın gerçek alanı seçimler ve parlamento değil, fakat sınıflar mücadelesinin genel sahnesidir. Bu sahnede işçi sınıfı ve emekçiler dikkate değer bir güç ve etkinlikle kendilerini ortaya koyamadıkları için seçimler ve parlamento alanında yapabilecekleri bir şey zaten kalmıyor. Bazı partilere durumlarının düzeltilebileceği umuduyla destek veriyor olsalar bile sonuçta onlar için bir şey değişmiyor. Tüm sınıflar mücadelesi deneyiminin de gösterdiği gibi, kitleler parlamenter alanın dışında gerçek bir güç olamadıkları sürece parlementer alanda da kendileri için elle tutulur herhangi bir kazanım elde edemiyorlar. Bu sorunun en kritik yönüdür ve şimdilerde kendilerini parlamenter avanaklığa kaptırmış bulunanların gözden kaçırdıkları da (buna bilerek görmezlikten geldikleri de denebilir), bu basit sınıflar mücadelesi gerçeğidir.

"Sol neden güç kaybediyor?" tartışması hangi gerçekleri örtüyor?

Buradan bir başka önemli soruna, son seçim sonuçları üzerinden üzerine çok laf edilen "sol neden güç kaybediyor?"

sorununa geçebiliriz. Düzen kafaları ve kalemlerinin bu ara üzerinde en çok konuşup yazdıkları konulardan biri durumunda bu sorun. Bunu, bir yanıyla sol düşünce ve değerleri kitleler önünde aşağılamak, öteki yanıyla da sol adı altında neo-liberal gerici düşünce ve değerleri, buna uygun düşen program ve politikaları meşrulaştırmak için kullanıyorlar. İlkini sonraya bırakarak bu ikincisi üzerinde duralım. Sermaye güdümlü kafa ve kalemlerden pompalanan beylik düşünce şudur: Merkeze kayan kazanıyor! "Merkez" denilen siyasal konum gerçekte işbirlikçi burjuvazinin çıkar ve ihtiyaçları ile en uyumlu politik konumdan başka bir şey değildir. Tayyip'in AKP'si şimdi bu uyumu tam gösteriyor ve bu nedenle "merkez"i tuttuğu söyleniyor. Dün MHP benzer bir uyumu göstermişti ve bununla bağlantılı olarak "merkez"e yanaştıkça kazandığı iddia edilmişti. Gerçekte bu kayış onu sandığa gömdü ve şimdilerde o merkezden uzaklaşarak, eski milliyetçi-faşist söylemine kayarak kendini toparlamaya çalışıyor. Geçmişte o "merkez"i en iyi tuttuğu söylenen ANAP, tuttuğu bu yer sayesinde bugün bitmiş tükenmiş bir partidir artık. Bugün "merkez"i tutan AKP'nin yarınki akibeti de farklı olmayacaktır ve bunun hızını ekonomik-sosyal cephedeki gelişmeler kadar ABD'nin Ortadoğu politikaları çerçevesinde üstlenilecek roller belirleyecektir.

"Sol neden güç kaybediyor?" sorusunun yanıtı da tamı tamına aynı yerdedir. Çünkü sol diye nitelenen ve kitlelere de öyle sunulan "sol", gerçekte solda değil fakat tümüyle "merkez"dedir ve hatte DSP örneğinde olduğu gibi sağdadır. Düzen "sol"unu bunalıma iten ve bu gidişle de bitirecek olan da gerçekte budur. Gerçekte hiçbir gerçek sol değeri savunmayan, kitlelerin demokratik ve sosyal istemleri ile ilgilenmeyen, baskıya, sömürüye ve bağımlılığa karşı çıkmayan, hükümet olduğunda öteki gerici burjuva partileri ile tamı tamına aynı program ve politikaları uygulayan bir "sol"a emekçi kitleler niye umut bağlasın ve neden destek versinler ki?

Geçmişte, '60'lı ve '70'li yıllarda, emekçi kitlelerin sola kaymasının gerisindeki temel dinamik sosyal uyanış ve mücadeleydi. Uyanış ve mücadele fabrikalarda, işletmelerde, üniversitelerde ve tarlalardaydı. Bu uyanış ve mücadelenin yarattığı etki ve birikimdir ki, çok geçmeden yansımasını parlamentoda buldu. Geçmişin gerici iktidar partisi CHP'nin başındaki İsmet paşa bir anda kendini "kırk yıllık" solcu ilan etti ve Ecevit'in şahsıyla özdeşleşen düzen solu akımı sahneye çıktı. Sosyal uyanış sürdükçe düzen solu da parlamenter alanda güç kazandı. Şimdilerde atıfta bulunulan %41'lik oy oranına ulaşılan 1977 yılı, aynı zamanda '70'li yıllardaki kitle hareketinin de doruğa ulaştığı bir tarihi işaretlemektedir. Dönemin toplumsal muhalefetinin ve devrimci hareketinin zaaflarından da en iyi yararlanarak, büyük kitlesel uyanışın ve mücadelenin deyim uygunsa parlamenter rantını düzen solu, yani Ecevit CHP'si yedi. Ne zamanki bu uyanış bastırıldı, devrimci hareket ezildi ve topluma faşist 12 Eylül rejiminin anayasal ve yasal çerçevesi dayatıldı, işte o zaman düzen solu için de bunalım, güçsüzlük ve iktidarsızlık dönemi başladı.

12 Eylül'ü izleyen ilk birkaç seçimde elde edilen başarı bile 12 Eylül öncesinin kitle muhalefetinin toplumda yarattığı ve izi kolay kolay silinemeyen birikim ile 12 Eylül'e karşı birikmiş hoşnutsuzluğun ürünü oldu. Fakat 12 Eylül bu dönemin resmen bitişiyle bitmiş bir operasyon değildi; solu ezme ve sindirme, buna paralel olarak toplumsal muhalefeti dizginleme çabası sistematik biçimde sürdürüldü. Kürt hareketini bastırma operasyonundan da bu çerçevede (hem kirli savaş ve hem de şovenizmle) en iyi biçimde yararlanıldı. Sonuçta hem devrimci harekete büyük darbeler vuruldu, önemli bir bölümü terbiye operasyonlarıyla

düzenin icazet sahasına çekildi, ve hem de gerçek manada bir kitle hareketinin gelişmesinin önü günümüze kadar başarıyla tıkandı.

Bu sonuç, düzen solunun mevcut tablosunun da izahını içermektedir işin aslında. "Sol neden güç kaybediyor?" sorusunu sorup üzerine beyin cimnastiği yapanların birçoğu da gerçekte bunu çok iyi biliyor. "Sol neden güç kaybediyor?" diye soranlar, tersinden sol neden zamanla güç kazanmıştı diye sorsalar, böylece yanıtını da kendiliğinden açığa çıkaracaklardır. Fakat onların amacı ve niyeti solun derdine çare bulmak değil, gerçekte solla hiçbir ilişkisi kalmamış "sosyal-demokrat" etiketli gerici burjuva partilerinin mevcut perişanlığını gerçek sol düşünce ve değerlere karşı bir saldıraya dönüştürmek ve buna paralel olarak bu gerici akımı hala da kitlelere "sol" olarak sunabilmektir.

Sol programı ve mücadelesi olmayan bir sol olabilir mi?

"Sol neden güç kaybediyor?" diye soranlar, tersinden sol neden zamanla güç kazanmıştı diye sorsalar, demiştik. Bu sorunun ortaya çıkaracağı temel önemde başka gerçekler de var. '60'lı ve '70'li yıllarda "ortanın solu" olarak ortaya çıkan burjuva akım, reformist bir sol söylemle hareket ediyor ve kitlelere yönelik propaganda-ajitasyonunda bunu etkili bir biçimde kullanıyordu. Yani dönemin toplumsal uyanış ve mücadelesini oya ve parlamenter güç olmaya tahvil etme öyle kendiliğinden değil, fakat reformcu bir sol söylem ve çabayla gerçekleşiyordu. Bu söylem, onun ifadesi politika ve şiarlar, o dönem hala toplumda önemli bir yer tutan, "ulusal" ve "demokratik" duyarlılıkları bulunan, fakat kapitalist gelişmeden ve emperyalizme bağımlılıktan zarar gören geleneksel orta katmanların özlemlerine de yanıt oluyor ve onların heyecanlı desteğini kazanıyordu. "Ortanın solu" akımı sosyal demagojinin yanısıra emekçi kitleleri heyecanlandıran ve sürükleyen anti-emperyalist ve anti-faşist söylemleri de cömertçe kullanıyordu. İMF'ye ve NATO'ya karşıydı, milli sanayiden ve milli kalkınmadan yanaydı, devletleştirmeler savunuyordu, "toprak işleyenin su kullananın" diyor, toprak reformunu savunuyordu, "kontr-gerilladan hesap sorulacak!" diye kükrüyordu, kitlelerin çalışma ve yaşam koşullarınını iyileştirilmesini vaadediyordu vb., vb...

12 Eylül sonrasından beri artık bunlar yok. Demokratik ve sosyal sorunlar üzerinden inandırıcı bir ajitasyon bir yana bunların demagojisi bile sakıncalı görülüyor. Peki böyle bir düzen soluna kitleler niye umut bağlasınlar ve neden ona oy desteği sunsunlar? Hala da taşıdıkları "sol" etiketi bunun için yeterli görenler, sorunu başaşağı koyuyorlar. '80 öncesinde kitleler "sol" etiketi gördükleri için Ecevit CHP'sini desteklemiyorlardı, tersine, bu parti kitlelerin çıkar ve özlemlerine bir parça olsun tercüman olduğu ölçüde ona sempatiyle yaklaşıyor, böylece sola kayıyorlardı. Dönemin genel toplumsal atmosferi, kitle hareketinin ve devrimci mücadelenin genel etkisi bunu ayrıca kolaylaştırıyordu. Bugün ise durgun bir ortamdayız ve "sol" etiket taşıyan partiler kitleler için, onların gerçek çıkarları, istemleri ve özlemleri için hiçbir şey yapmıyorlar. Bu ise edilgen seçmenler durumuna düşürülmüş emekçi yığınları zaman içinde ve gitgide artan ölçüde bu partilerden koparıyor.

Sonuçta "solun güç kaybetmesi" olarak sunulan olgu, gerçekte düzen solunun sol düşünce ve değerlerin ifadesi davranışlardan tümüyle kopmuş olmasının yarattığı bir sonuçtan başka bir şey değildir. Yineliyoruz, geçmiş birikim ve anıların etkisiyle 12 Eylül'ü izleyen uzun bir dönem boyunca işçi sınıfının ve emekçi kitlelerin önemli bir kesimi bu partileri desteklemeye devam etti. Fakat onların kendilerine umut bağlayan bu kitleler için kıllarını kıpırdatmamaları, tersine sermayenin ve emperyalizmin

dayattığı politikaları aynen uygulamaları, muhalefetteyken bile bu politikalara muhalefet etmemeleri, onların bu türden bir "sol"a bağladığı umutları hepten kırdı. Onları ya sosyal demagojiyi bu partilerle kıyaslanmayacak bir inandırıcılık ve başarı ile kullanan dinci partilere (ki artan yoksulluk ve çaresizlik toplumsal edilgenlikle de birleşince, kitlelerin dinsel gerici odaklara bu yönelimi ayrıca kolaylaşıyordu), ya da resmi siyasete ilgisizliğe itti. Bugün 10 milyonu aşkın "küskün"ün varlığı rastlantı değildir ve bunu salt apolitizm olarak yorumlamak gerçeklere gözlerini kapamaktır. Bu kitlenin belli bir oranı elbette toplumun en geri ve apolitik kesimlerinden oluşmaktadır. Fakat belli bir oranının ise olumlu anlamda düzen siyasetinden umut kesmiş emekçilerden oluştuğuna en ufak bir kuşku yoktur.

"Güçbirliği": Açık başarısızlık...

Buradan "Güçbirliği"ne geçebiliriz. Bu oluşumun liberal sol çevrelerde yarattığı büyük umutların gerisinde, düzen solunun irdeleyegeldiğimiz tükenmişliği yatıyor. Bu çevreler düzen solunun yarattığı boşluğu sol reformist bir program ve söylemle doldurabileceklerine inanıyorlar. Fakat düzen solunun geçmişte tuttuğu o yeri hangi koşullara ve etkenlere borçlu olduğunu gözden kaçırdıkları için temelsiz inançlarını gerçeklerle karıştırıyorlar ve sonuçta hayal kırıklığına uğruyorlar.

3 Kasım genel seçimlerinin ardından 28 Mart yerel seçimleri liberal sol için ikinci bir büyük hayal kırıklığı oldu. Her iki seçimin sonuçları tartışmasız bir biçimde gösteriyor ki, alınan seçmen desteği geçmiş mücadele döneminin yarattığı "Kürt oyları"nın ötesine bir türlü geçmiyor. 3 Kasım'da yapıldığı gibi "Emek, Barış ve Demokrasi Bloku" ya da 28 Mart'ta olduğu gibi "Demokratik Güçbirliği" olarak ortaya çıkmak, bu basit gerçeği değiştirmiyor. Parlamento dışı kitle mücadelesinin toplumu da saran ve sarsan rüzgarı olmadıkça, salt parlamenter zeminlerdeke çabalarla ve seçim propagandası ile sol bir cereyan yaratmak, alternatif olmak, hele hele "iktidara yürümek", ham bir hayalden başka bir şey değildir.

Düzen solunun yarattığı boşluğu doldurmayı umanlar, düzen solunun geçmişte o yere yerleşmesine yolaçan toplumsal koşulları gözden kaçırıyorlar dedik. Gözden kaçırdıkları tek gerçek bu değil. Bilindiği gibi onlar "blok" ya da "güçbirliği" projelerinde aynı zamanda Latin Amerika soluna da özeniyorlar. Fakat Latin Amerika'nın bazı ülkelerinde sola seçim başarısı getiren etkenleri de gözden kaçırıyorlar. Buna daha yakından baktığımızda, sözkonusu parlamenter başarıların kitle mücadelesinin yarattığı etki ve birikimin parlamentoya yansımasından başka bir şey olmadığını görüyoruz. Fakat bunu görmek için '80 öncesi Türkiye'ye gitmek gerekmediği gibi günümüz Latin Amerika'sına da uzanmak gerekmiyor. Üzerine parlamenter hayaller kurulan o "2 milyon Kürt oyu"nun kaynağına daha yakından bakılırsa, daha kestirmeden ve dolaysız olarak aynı gerçeğe ulaşılır. Kürt halkının özgürlük ve eşitlik uğruna o büyük uyanışı ve mücadelesi olmasaydı, dünün DEP'i ve HADEP'i, dolaysıyla bugünün o "2 milyon Kürt oyu" da olmazdı. Burada bir kez daha parlamento dışı devrimci mücadelenin ve halk hareketinin parlamenter güç olmaya nasıl dayanak oluşturduğunu görüyoruz. Böylece yerel seçim sonuçları üzerinden "Güçbirliği"nin yaşadığı açık başarısızlığa da gelmiş oluyoruz.

3 Kasım seçimlerindeki "Emek, Barış ve Demokrasi Bloku"nun 28 Mart yerel seçimlerinde SHP'yi de kapsayarak ve onu kendisi için çatı partisi seçerek "Demokratik Güçbirliği"ne dönüşmesinin gerisinde, meşrulaşmaya yönelik hesapların yanısıra, 3 Kasım'da %6.2 olan oy oranını artırmak, olanaklıysa barajın üstüne çıkarmak amacı yatıyordu. Sonuç 28 Mart'ta %5.1'e gerilemek oldu. Blok

bileşenleri şimdi buna izah bulmaya çalışıyorlar.

Beylik argümanlardan biri, "güçbirliği"nin geç oluşturulduğu ve bunun da sonucu olarak oluşumun "kendini seçmene anlatamadığı" biçiminde. Bu kendini seçmene anlatmak argümanı daha şimdiden liberal solun özürusediği parlamenter dile ve mantığa iyi bir örnek sayılmalıdır. Bu adamların "kendini anlatabilme"ye o kadar derin bir inancı var ki, seçimlerden önce "kalan dört hafta" iyi değerlendirilir ve "güçbirliği" kitlelere iyi anlatılırsa AKP'nin "tepetaklak gideceği" bile ciddi ciddi iddia edilebiliyordu. Bugün hala aynı kafadalar, sadece "dört hafta"nın yetmediğini, daha geniş bir zamana ihtiyaçları olduğunu düşünüyorlar. Bir dahaki genel seçime birkaç yılı bulan geniş bir zamanları var, dilediklerince hazırlanabilirler; ama daha şimdiden ortaya çıkan belirtiler gösteriyor ki, onların sorunu hiç de geniş zaman değil fakat basitçe "geniş ittifak"tır. Parlamenter saplantılarına rağmen siyasetin katı gerçekleri bunu daha seçimlerin ertesi günü onlara hissettirmiş gibi görünmektedir.

Kürt basınındaki ilk yorumlar "kendini anlatamamak" etkeniyle birlikte ve bundan da önce, başarısızlığı tam da bu türden bir "geniş ittifak"ın kurulamamasına bağlıyor: "Güçbirliği projesi doğru bir seçenektir. Ancak dar ve eksik kalan, tamamlanmayan bir seçenektir. Bu projenin, kendini tamamlamamış olması, ANAP ve CHP gibi partilerin de bu yapıya taşınmamış olması, marjinal kalmasına yol açmıştır. Birinci önemli faktör budur." (*Özgür Gündem*, 30 Mart 2004, Başyazı). "Kendini anlatamamak" argümanını herkesten çok kullanan EMEP yöneticileri de, buna rağmen başarısızlıktan "CHP bölücülüğü"nü sorumlu tutarak, sonuçta aynı kapıya çıkıyorlar. Böylece gelecekte CHP ile ittifakın zemini şimdiden döşeniyor, ama demin yaptığımız aktarmadan da anlaşılacağı gibi, üzerine büyük hayaller kurulan "2 milyon Kürt oyu"nun sahipleri bunu bile yeterli görmüyorlar, daha şimdiden ANAP vb. partilerden sözediyorlar. Kürt oyları üzerinden parlamenter hayaller kuranların bu denli genişlemiş bir ittifakı nasıl karşılayacağını ise zaman gösterecek.

Devrimci mücadeleyle yaratılan, teslimiyet ve tasfiye çizgisiyle korunabilir mi?

"Güçbirliği"nin 28 Mart yerel seçimleri için yeterince açık olan başarısızlığına dönüyoruz. Başarısızlık bir birliğin işçi sınıfı ve emekçi kitlelere açılamaması alanında değil (ki böyle bir şansı zaten yoktu), fakat Kürt oylarını ve dolayısıyla belediyelerini bile koruyamamasında kendini gösteriyor. Bunun nedenleri üzerine bir dizi etken sıralamak kuşkusuz olanaklıdır ve Kürt basınında halihazırda bu yapılmaktadır da. Fakat temeldeki tayin edici nedene kimse dokunmamaktadır. Bu, İmralı tasfiyeciliğinin Kürt hareketini sapladığı çıkmazdır. Zamana yayılmış edilgenlik içinde çürüme süreci, gelinen yerde geriye dönülmez bir çözülüşün de ilk işaretlerini vermektedir. Bu ilk işaretler sanılabileceği 28 Mart üzerinden değil, fakat ondan da önce bizzat Kongra Gel açılımı ve bu açılımın bir iç bunalım ile sonuçlanması üzerinden yansımıştı. Yapay yollarla bunu engellemenin olanağı yoktur; bu, kanamayı belki bir süreliğine yavaşlatabilir, fakat kesinlikle durduramaz. Bunun etkileri daha şimdiden yerel seçimlere de yansımıştır ve yerel seçim sonuçları bunu tersinden hızlandıran bir etkide bulunacaktır.

Sonuç olarak, "2 milyon Kürt oyu" eski biçimiyle artık bir çözülme sürecindedir. Zira bizzat bu oy gücünü ve desteğini, buna kitle desteği de denebilir, yaratan temel çözülmektedir.

Yaratılan büyük gürültülere ve ortaya konulan büyük iddialara, artı SHP ile ittifaka rağmen, "Güçbirliği"nin İstanbul ve İzmir gibi büyük kentlerde 3 Kasım'a göre önemli oy kaybına uğraması olgusu

ise, bu oluşumun emekçiler için fazla bir şey ifade etmediğini ve dahası, liberal solun kendi cephesinden "Güçbirliği"ne hemen hiçbir şey katamadığını göstermektedir. Çatı partisi olarak EMEP ya da ÖDP'nin seçildiği yerlerdeki açık başarısızlık buna ayrıca tanıklık etmektedir.

Tüm bu etkenler bir arada, reformist "Güçbirliği"ni ciddi sorunların beklediğine işaret etmektedir. Halihazırda "Güçbirliği"nin tüm bileşenleri onun isabetli bir oluşum olduğunu, yaşatılması gerektiğini ve yaşatılacağını, işlerinin "asıl yeni başladığını" söyleseler de dağılma kaçınılmaz gibi görünüyor. Benzer söylemler, elde edilen sonucun bugünkünden çok daha iyi olduğu 3 Kasım sonrasında, "Emek, Barış ve Demokrasi Bloku" için de dile getirilmiş, fakat sonuç çok geçmeden dağılma olmuştu. Kaldı ki, "Güçbirliği"nin birleştirici gücü DEHAP olduğuna göre, akibeti de Kürt hareketi cephesindeki gelişmelerle sıkı sıkıya bağlantılı olacaktır.

Bu bahsi kapatırken temel önemde gördüğümüz gerçeği bir kez daha vurgulamış olalım. Kitle mücadelesini geliştirmek ve bunu toplumun havasını da değiştirebilecek boyutlara vardırmak çizgisinin ve pratiğinin sunacağı olanaklar dışında reformist sol bir parlamenter başarı arayışı hüsranla sonuçlanmaya mahkumdur. Bu hayali bütün '90'lı yıllar boyunca Perinçekçi parti kurdu, bu doğrultuda her türlü oportünizmi denedi, "sol güçbirliği" projelerinin ilk versiyonlarını da bu çerçevede o ortaya attı. Oy desteği elde etmek için denemedik yol, kemalizmden şovenizme kullanmadık araç bırakmadı. Ama sonuç tam bir hüsran oldu. %20'lere ulaşmaktan, kurulacak "ulusal hükümet"in merkezinde yer almaktan sözedenler, binde ikilerin üstüne çıkmayı bir türlü başaramadılar ve son yerel seçimlerde görüldüğü gibi, miting bile yapamaz duruma düşerek havlu attılar. Solla yakından uzaktan bir ilgileri kalmamış "sosyal-demokrat" partilerle "güçbirliği" yaparak parlamenter hayaller kuranların, yerel ve genel iktidarlaşmadan sözedenlerin bu deneyimden gerçekten öğrenecekleri olmalı. Perinçekçi partinin önünde bugün hiç değilse darbecilik bir seçenek olarak duruyor, liberal solun böyle bir seçeneği de yok.

28 Mart: AKP için sonun başlangıcı

28 Mart'ta ulaştığı oy oranının AKP için tepe noktası olduğu ve bundan sonrasının düşüş olacağı, şu sıralar seçim değerlendirmelerinde yaygınca dile getirilen doğru ve yerinde bir düşünce durumunda. Emperyalist odaklar ve büyük sermaye çevreleri bundan böyle AKP'yi "halk desteği arkanda" söylemiyle cesaretlendirerek, gündemlerindeki ihtiyaçların karşılanması ve önlerindeki engellerin kaldırılması için tepe tepe kullanacaklar. AKP ise kuşkusuz toyluğundan dolayı değil, fakat başka seçeneği bulunmadığı ve dahası misyonu zaten bu olduğu için, kendisinden beklenenlerin gereklerini yerine getirmek üzere kolları sıvayacaktır. Başbakanın seçim sonuçlarının belli olmasının ardından yaptığı ilk değerlendirmede, "Dünyada makamlar, mevkiler baki değildir. Bulunduğumuz yerlerde fani olduğumuzu aklımızdan çıkarmayacağız" demesi de, onun AKP'nin misyonu ve bunun zaman içindeki sınırları konusunda pek gerçekçi olduğunu göstermektedir.

İşbirlikçi büyük burjuvazinin denetimindeki düzen propagandası, bu çerçevede seçim sonuçlarını güncel ihtiyaçlara denk düşen çok bilinçli bir yoruma tabi tutuyor. Buna göre, yerel seçimler AKP hükümeti için bir güven oylaması niteliği taşımaktadır ve artan orandaki oy desteği, hükümetin izlemekte olduğu politikaların seçmen tarafından onaylandığı anlamına gelmektedir. Hükümetin birbuçuk yıllık icraatıyla izlemekte olduğu politikalar işbirlikçi büyük burjuvazinin saldırı programı

olduğuna göre, seçimin bu tür bir yorumu, aynı saldırılara daha pervasız bir biçimde devam çağrısı demektir. AKP hükümeti bunun gereklerini yapmaya dünden hazırdır. Bu konuda emperyalist odaklar ile işbirlikçi sermaye çevrelerinde yeterli güveni yaratmış bulunduğu içindir ki, yerel seçimler sürecinde en etkin bir biçimde kollanmış ve her yolla desteklenmiştir.

Kıbrıs sorununun, emperyalist odakların dayatması anlamına gelen "Annan Planı" çerçevesindeki çözümü, işbirlikçi büyük burjuvazinin AKP hükümetinden en acil beklentisidir. Seçimler öncesinde ABD ve AB çevrelerinden hükümete verilen yoğun dış destek ile işbirlikçi büyük burjuvazinin onu tamamlayan çok yönlü iç desteği, güncel planda bu özel amaçla sıkı sıkıya bağlantılıydı. Seçimler sürecinde özellikle medya üzerinden AKP'ye verilen ölçüsüz desteği de bu acil ihtiyaçtan ayrı düşünmek olanağı yoktur. Yerel seçimlerden daha da güçlenmiş olarak çıkmış bir hükümetin bu alanda daha rahat ve "cesur" hareket edebileceği düşünülüyordu ve bunda haksız da değillerdi.

Kıbrıs sorunu Türk egemen sınıfları tarafından uzun yıllar şovenizm ve Yunan düşmanlığı için ölçüsüzce kullanıldı. Fakat gelinen yerde işbirlikçi büyük burjuvazinin çıkarları öyle gerektirdiği için sorun alanı olmaktan çıkarılmak isteniyor ve bu yıllarca "göğüs gerilen" dış baskılara boyun eğilerek yapılıyor. Dün Türk burjuvazisinin yayılma heveslerinin küçük çaplı bir karşılığı olan Kıbrıs üzerinde hak iddiası, gelinen yerde onun uluslararası sermaye ile daha ileri düzeyde bütünleşmesinin önünde bir engeldir. "AB süreci" bu tür bir bütünleşmeyi ifade ediyor ve Kıbrıs sorununu çözmezseniz AB'ye giremezsiniz dayatması da burada anlamını buluyor.

Türk burjuvazisinin bir kesiminin bunu muhalefet ettiği biliniyor, ama muhalefet edenlerin verilen tavizleri engelleme alanında yapabilecekleri fazla bir şey yok. Bu konudaki tek silahları ordu ağırlığı olabilirdi; fakat ilkin ordunun bugünkü Genelkurmay başkanı tarafından temsil edilen bir kesimi bu konuda halihazırda hizaya sokulmuş durumdadır ve ikinci olarak, oy desteğini artırarak daha da güçlenmiş bir hükümet inisiyatifini generaller eliyle sınırlamak kısa vadede kolay değildir. TÜSİAD'çı kodamanların da hesabı buydu ve bu hesap kısa vadeli olarak tutmuş bulunuyor. Konuyla bağlantılı olarak şunu da eklemiş olalım; tüm öteki sorunlarda olduğu gibi bu sorunda da, sırtını sağlamca ABD emperyalizmine dayamış bulunan işbirlikçi büyük burjuvazinin tercihleri son tahlilde tayin edicidir. Onun tercihlerine düzen içi muhalefetin süreci uzatma ve süründürme şansı belki vardır, ama tümden engelleme olanağı yoktur. Bugüne kadarki deneyim açık biçimde bunu göstermektedir. (Güney Kürdistan'la ilgili olarak ordu tarafından kalınca ve sağlamca çizilmiş "kırımız çizgiler"in, ABD-TÜSİAD dayanışması sonucu bir bir çöküşü de bunu gösteren güncel örneklerden biridir.)

Kıbrıs sorunu, işbirlikçi büyük burjuvazi için AKP eliyle kestaneleri ateşten almanın yerel seçimleri izleyen ilk icraatı olacaktır. Bunu içerde ve dış politikada tüm öteki icraatlar izleyecektir. İçerde seçimler vesilesiyle ertelenen saldırıların yeniden gündemleştirilecektir. Dışarıda ise Kıbrıs'ın ardından sıra Haziran ayındaki NATO zirvesinden çıkacak yeni yükümlülüklere ve rollere gelecektir. 28 Mart'ta "ortalığı silmiş süpürmüş" bir AKP'nin bu icraat çizgisine ne kadar süre dayanabileceğini zaman gösterecek.

Bu akibetin şeklini ve süresini tayin edecek etkenlerden biri de doğal olarak sınıf ve kitle hareket cephesindeki gelişmeler olacaktır. Yerel seçim dönemi ve sonuçlarının bu açıdan sunduğu verileri devrimci hareketin durumu ve partimizin seçim çalışması deneyimini de kapsayacak biçimde ele almak, yerel seçimlerle bağlantılı değerlendirmelerimizin bir başka önemli konusu olarak önümüzde durmaktadır.

EKİM

Siyasal teşhir ve ajitasyonun pratik sorunları

Kadrolarıyla, kurumlarıyla, organlarıyla, mekanizmalarıyla, çevre örgütleriyle, kitle bağlarıyla devrimci bir siyasal örgüt /parti, devrimci sınıf mücadelesi pratiği içinde, devrimci iktidar mücadelesi pratiği içinde, dolayısıyla, bu doğrultuda yürüttüğü devrimci siyasal faaliyet içinde şekillenir, kendini bulur. Devrimci siyasal faaliyetin temel ve vazgeçilmez araçlarından biri, sınıfın devrimci eylemini yükseltmeyi ve örgütlemeyi hedef alan siyasal propaganda, ajitasyon ve teşhir olduğu içindir ki, bu alandaki sorun ve görevler üzerinde durmak özel bir önem taşımaktadır. Ve elbette siyasal propaganda, ajitasyon ve teşhir faaliyetinin sorun ve görevleri, pratik çalışmamızın sorun ve görevleri temelinde, parti faaliyetinin somut süreçlerine sıkı sıkıya bağlanarak ele alınmak durumundadır.

Sınıf içindeki politik çalışmamıza yön veren, ona yol gösteren nedir? Bu en başta ideolojik çizgimiz, temel programatik görüşlerimiz, güncel politik değerlendirmelerimiz, ve nihayet, bu temel üzerinde beliren döneme ilişkin taktik tutum ve görevlerimizdir. Devrimci bir siyasal sınıf pratiği için, herşeyden önce, propaganda, ajitasyon ve teşhir faaliyetimizi bu zemine oturtmak zorundayız. Politik çalışmamızın *etkili* olabilmesi, *ilkeli, kapsamlı ve sistemli* bir tarzda yürütülebilmesi herşeyden önce buna bağlıdır.

Komünistler, kitle içinde propaganda ve ajitasyon çalışmasını devrimci politik bir içerik ve temel üzerinde yürütürler. Bu, aynı zamanda, öncü bir pratiğin de temel koşulu ve güvencesidir. Devrimci bir politik içerik ve temel, aynı zamanda, propaganda ve ajitasyon çalışmasında öne çıkartılacak konular, gündemde öne çıkmış konulara yaklaşım tarzı, bu konuların işleniş tarzı, altı çizilecek görevler, vurulacak özel gerilik ve zayıflık alanları vb. hakkında da yol göstericidir.

Komünistlerin işçi sınıfı hareketini politikleştirmekten ve devrimcileştirmekten anladıkları, işçi sınıfının bilincini ve eylemini devrimci iktidar mücadelesi düzeyine çıkartmaktır. Bu en başta sermayenin iktidarına ve onun iktidar aygıtına/devlete karşı sınıf mücadelesi bilincinin ve eyleminin geliştirilmesi, yaygınlaştırılması demektir. Devrimci bir sınıf hareketinin gelişme kıstasları da esas olarak bunlardır.

***

Burjuvazi, emekçi sınıfların elini kolunu bağlamak, kafasını karıştırmak, yolunun şaşırtmak, ayağını çelmelemek, tuzağa düşürmek için profesyonal tarzda çalışıyor. Bu doğrultuda büyük imkanlar seferber ediyor. Genel planda yüzyılları bulan bu çaba sonucunda, işçi ve emekçi kitlelerin bilincinde kendi sınıf çıkarlarına karşıt düşünce, değer ve yargılar oluşturulmuştur. İşte siyasal teşhir ve ajitasyon, bilinçteki bu çarpık düşünce, değer ve yargıları kırmada, emekçi kitlelere tek kurtuluş yolunun bu düzene ve devlete karşı sosyalizm için devrimci savaşımı yükseltmekten geçtiğini göstermede ve onları mücadeleye çekmede önemli bir rol oynar. Her renkten burjuva politik etkiyi kırmanın, sınıf kitlelerini devrimci talepler uğruna militan eyleme seferber etmenin, komünistlerin kitleler içindeki politik etkisini yaygınlaştırmanın ve derinleştirmenin temel araçlarından biridir. Siyasal teşhir ve ajitasyon, işçi ve emekçi kitlelerin kendi sınıf çıkarları doğrultusunda aydınlanmalarının en önemli eğitim araçlarından biridir. Sınıfın kendi devrimci ideolojisiyle, kendi devrimci hareketiyle ve önderliğiyle birleşmesi yolunda, devrimci eylem ve fikirler için daha kuvvetli bir müdahale zemini, daha geniş bir etki alanı yaratmanın önünü açar, yönünü gösterir.

Kapsamlı, zengin, derin bir siyasal teşhir ve ajitasyon birikimi üzerinde yükselmeyen, onunla birleşmeyen genel bir teorik eğitim ya da politik propaganda çalışması ile işçilerin politik sınıf bakışaçısını kazanabilmesi ve daha ileri kesimlerinin öncü komünist savaşçılar haline gelebilmesi mümkün değildir.

Siyasal teşhir ve ajitasyon, eğer sadece emek ile sermaye arasındaki kaba çelişkiler üzerine inşa edilmeye çalışılırsa, bu zemin kendi başına son derece dar, güçsüz ve etkisiz olacaktır. Tüm sınıflar ve katmanlar arasındaki ve sınıfların kendi içindeki ilişkiler, çelişkiler ve bunların ürünü olan siyasal eğilim ve mücadeleler, tüm ezilen, sömürülen ve baskı altında tutulan kesimlerin yaşantıları, sorunları ve talepleri, sermaye iktidarının saldırılarının sınıflar mücadelesinin her alanındaki sonuçları, siyasal teşhir ve ajitasyonun kapsamı içine girmelidir. İşçi sınıfının öncü bir siyasal bakışı kazanmasının, devrimci programa yakınlaşmasının temel zemini de budur. İşçi sınıfı ancak bu geniş siyasal sorun ve görevler zemini üzerinde, başta kendini olmak üzere, gerçek dost ve düşmanlarını tanıyabilir, yolunu bulabilir, geçici yol arkadaşları ile gerçek önderlerini ayıredebilir. İşçi sınıfının çok yönlü siyasal eğitimi gereklidir; çünkü burjuvazi işçi sınıfına her koldan ve her renkten çok yönlü bir siyasal saldırı içindedir. Devrimci proleter sınıf eylemine ancak bu bakış temelinde yol gösterilebilir, önderlik edilebilir.

"Eğer işçiler, hangi sınıfı hedef alıyor olursa olsun, her türlü zorbalık ve baskı, zor ve suistimal olayına tepki göstermeyi, hem de herhangi bir açıdan değil de sosyal-demokrat (komünist) açıdan tepki göstermeyi öğrenmemişlerse, işçi sınıfının bilinci gerçek bir politik bilinç olamaz... Bir işçi, sosyal-demokrat (komünist) olabilmek için, toprak sahibi ve papazın, yüksek memur ve köylünün, öğrenci ve dilencinin ekonomik niteliği ve sosyo-politik çehresi hakkında açık seçik bir düşünceye sahip olmalıdır, onların güçlü ve zayıf yanlarını bilmeli, her sınıf ve katmanın, ardında bencil hedeflerini ve gerçek 'iç yapı'sını gizlediği bütün slogan ve safsataları bilmelidir; hangi kurumların, hangi yasaların şu ya da bu çıkarları dile getirdiğini ve bunu nasıl yaptıklarını anlamalıdır. Ne var ki, bu 'açık seçik düşünce' hiç bir kitaptan öğrenilemez, belli bir anda çevremizde olup biten, herkesin birbirine anlattığı ya da fısıldadığı, belli olaylarda, belli mahkeme kararlarında vs. ifadesini bulan şeylerin hemen teşhir edilmesi sayesinde edinilebilir. Bu çok yönlü politik teşhirler kitleleri devrimci faaliyete eğitmenin zorunlu ve temel koşuludur... Polisin halka hayvanca davranışı, mezheplerin baskı görmesi, köylülere zulmedilmesi, sansürün amansızlığı, askerlere eziyet edilmesi, en masum kültürel çabaların bastırılması vs. karşısında Rus işçileri neden hala bu kadar az devrimci faaliyet göstermektedir... Kitle hareketinin peşinden ayağımızı sürüyerek geldiğimiz için, bütün bu rezaletlerin yeterince geniş, çarpıcı ve hızlı teşhirini örgütlemeyi henüz beceremediğimiz için kendi kendimizi suçlamalıyız... Kitlelerin eyleme çağrılmasına gelince, enerjik bir politik ajitasyon, canlı ve çarpıcı teşhirler mevcut olur olmaz, bu kendiliğinden gerçekleşecektir." (Lenin, *Ne Yapmalı?*, Bölüm 3)

Politik teşhir gerçeklerin ortaya serilmesi demektir. Çarpıcı olgular, gerçekleri sergilemek açısından sadece işimizi kolaylaştırır. Asıl önemli olan, kitlelerin çıplak gözle göremediği ya da çarpık kavradığı egemenlik ilişkilerinin arkasındaki sınıf, iktidar ve düzen mantığını bizzat bu güncel, çarpıcı olgulardan hareketle gösterebilmektir. Etkili teşhir, güncel ya da çarpıcı tarihsel somut (kitleler tarafından bilinen ya da merak uyandıran) olgular ve temel çelişkileri tartışma götürmez bir şekilde dışa vuran bilgiler üzerinden ve sıcağı sıcağına yürütülür. Sıcağı sıcağına demek, politik çalışmayı gelişmelere anında müdahale edecek bir hıza kavuşturmak demektir.

Bir komünist, yaşadığı dünyada, ülkede, bölgede sınıfsal, ulusal, mezhepsel çelişkilerin ve çatışmaların ifadesi olan en çarpıcı ve güncel siyasal teşhir malzemelerini bulup çıkartmasını bilmelidir. Bu kimi zaman bir televizyon ya da gazete haberi, bir gazete makalesi, bir dergi yazısı, çoğu zaman da işçi ve emekçi kitlelerin yaşadığı, tanık

olduğu ya da duyduğu, kulaktan kulağa fısıldadığı olaylardır. Bir yerel belediyenin içinde dönen her türlü pisliğin, rüşvetin, adam kayırmanın ve bunların emekçilere faturasının vb. en çarpıcı bilgisini, o belediyede çalışan bir emekçiden alabiliriz. Ulaşılan bu bilgiler, o belediye sınırları içindeki bütün semtlerde politik çalışma içinde kullanılacaktır. Komünistlerin daha etkili bir teşhir faaliyeti örgütleyebilmeleri için dahi, işçi ve emekçi kitlelerle politik bağlarını geliştirmeleri, onların yaşantısı içine bütünüyle girmeleri gerekir. Bunu başarılamadığı koşullarda, ne teşhir malzemelerine ulaşılabilir, ne de bu malzeme yerel çalışmada bir silah olarak kullanılabilir.

Yapılan müdahalelerin sonuç alıcı olamamasını kitlelerin geriliği, korkalığı vb. üzerinden açıklamaya kalkmak yanılgıların en büyüğü olur. Kitleler politik bilinç bakımından geridirler, ama kör cahil de değildirler. Kitleler devrimci eylem ve örgüt bakımından temkinlidirler, ama güvensiz ve kapalı da değildirler. Etkili bir politik müdahale ile kitleleri sarsabiliyor muyuz, ikna edebiliyor muyuz, onlara güven verebiliyor muyuz? Bunun tarzına, donanıuına sahip miyiz? Araçlarını harekete geçirebiliyor muyuz? Yaşam biçimimizi buna uygun örgütleyebiliyor muyuz? Kitleler apolitik değildirler. Bu görüş, hele bugün, sınıf çelişkilerinin derinleştiği, sınıf mücadelesinin keskinleştiği bir dönemde, bütünüyle geçersizdir. Yeter ki biz siyasal görevlerimizin pratikte hakkını verebilelim. İşçi ve emekçiler bu müdahaleye mutlaka olumlu yanıt vereceklerdir.

Komünist ajitasyon yüzünü devrimci eyleme dönmüş, düzene karşı öfkeyi ve mücadele isteğini kışkırtan bir isyan kıvılcımı olmak zorundadır. Elbette kendi başına ele alındığında, o her zaman somut bir eylem çağrısı değildir. Ama sonuçları itibarıyla, kitleyi devrimci eyleme doğru iteler. Ajitasyon dışı hoş, içi ise boş bir coşkulu sözcükler yığını olarak görülemez. Böyle bir tarz ile işçi ve emekçi kitleleri etkilemek ve harekete geçirmek mümkün değildir.

Ajitasyonun amacı düzene karşı bilinçsiz bir öfke ve heyecan dalgası yaratmak da değildir. Devrimci ajitasyon, yarattığı sonuçlar itibarıyla, müdahale ettiği kesimde öfke, eylem, isyan isteği uyandıracaktır. Ama asıl amacı, öfkeyi bilinçli, eylemi hedefli kılmaktır. Bunu başarabilmek için ajitatörün dünyadaki, ülkedeki, bölgedeki politik gelişmelere ve müdahale ettiği kesime, alana olduğu kadar, kendi ideolojik çizgisine, politik perspektiflerine asgari temelde bir hakimiyetinin olması gerekir.

Politik teşhir ve ajitasyonun bazı temel konuları

Politik teşhir ve ajitasyon konuları burada sayılamayacak kadar çok çeşitlidir. Kitlelerin gündeminde öne çıkan her özgül sorun, her küçük ayrıntı düzene karşı öfkeyi kışkırtmak, devrimci eylem yönünde istek yaratmak için bir imkan olarak kullanılmalıdır.

Yine de teşhir ve ajitasyonun bazı temel konu ve örnekleri şöyle sıralanabilir.

İşçiler, emekçiler, devrimciler üzerindeki *faşist devlet terörü ve baskılar*, bunların somut ve çarpıcı örnekleri; sözde en büyük düşman olarak "terörizm"i hedef alan bu faşist terör devletinin gerçekleştirdiği kitlesel katliamlar, yargısız infazlar, işçi direnişlerine polis ve jandarma saldırıları, gözaltında kaybetmeler, devrimci tutsaklar üzerindeki zulüm vb...

Kürt halkı üzerindeki *sömürgeci egemenlik* ve bu egemenliğin baskı, terör ve imhaya dayalı her bir somut örneği...

Sermayenin saldırıları ve bunun her alanda yıkıcı sonuçlarının somut ve çarpıcı örnekleri; özelleştirme, sendikasızlaştırma, taşeronlaştırma, işsizlik, açlık, küçük çocukların bile okuldan alınıp çalışmaya gönderilmesi, emekçi kadınların para için bedenlerini satması, salgın hastalıkların yaygınlaşması... *İşyerlerindeki yoğun sömürü, hakaret ve baskılar...*

Sendika ağalarının nasıl bir ihanet batağı içinde oldukları...

Gecekondu yıkımları, konut, eğitim ve sağlık sorunları...

Ordu ve polis kurumu; bunların üzerindeki "vatansever" maskesinin fırlatılıp atılması ve bunların emperyalizmin egemenliğini ve sermayenin iktidarını korumak ve kendi ceplerini doldurmaktan başka bir şey

düşünmeyen emekçi halk düşmanı hırsızlar, katiller olduğunu somut örnekler ve olayların perde arkasındaki gerçekler üzerinden sergilemek...

Burjuva adaletin sadece mülkün, sadece sermayenin temeli ve güvencesi olduğu gerçeğini yasalar, mahkeme süreçleri ve kararları üzerinden, burjuva adalet kavramının ve kurumlarının arkasındaki sınıf egemenliğini, bu kurumların çürümüşlüğünü somut ve çarpıcı örneklerle göstermek...

*Düzen partileri*nin her birinin gerçek iç yüzünün sergilenmesi...

Tekellerin egemenliği ve bunun emekçi halka faturası...

Mafya, sermaye ve devlet arasındaki içiçe geçmişlik ve bunun emekçi halka yüklediği ek sömürü ve zulüm faturaları... Emekçilerin özellikle geri kesimleri mafya, devlet ve sermayenin nasıl içiçe geçtiğini, nasıl her alana hakim olduğunu ve emekçilerin kanını nasıl emdiklerini kavrayamıyordur. Çünkü onlar için, "Devlet kutsal bir kurumdur, içinden tek tük çürük unsur çıksa da yasalar, mahkemeler, hakimler işe el atıp düzeltiyordur ya da demokratik seçimlerle halkın kendi iradesiyle yönetimler değiştirilebiliyordur. Sermaye ise her türlü zenginliğin kaynağıdır, devletin çarkları Koç ve Sabancının verdiği vergilerle dönmektedir, onlar olmasa insanlar işsiz ve aç kalır vb." İşte komünist ajitatör burada devreye girecek, bu kişinin örneğin telefon kartı mafyasına karşı bilinçsiz tepkisinden yola çıkacak, somut olguları, çarpıcı örnekleri kullanacak, perde arkasına ışık tutacaktır. Tüm bunları devrimci fikirlerle ustaca işleyip kişinin kafasındaki burjuva ve küçük-burjuva yargıları birer birer parçalayacaktır. Tüm bunları yaparken aslında bir ya da birkaç temel fikri vermeye çalışacaktır: "*Bu düzende devlet, sermaye, mafya içiçe geçmiştir ve emekçi halkın kanını emmektedir; eşitsizliklere, haksızlıklara karşı çıkanlar ise devlet terörüyle kana boğulmakta, zorbalıkla bastırılmaya çalışılmaktadır, bu düzen içinde sana, ailene kurtuluş yok, gelecek yok, bu düzeni yıkmak için devrimci savaşa katıl, başka bir çıkış yolun yok*".

*Devletin eli kanlı silahlı bir hırsızlar ve katiller şebekesi olduğu gerçeğ*ini yolsuzluklar, teşvikler, yağmalar, iç dalaş ve hesaplaşmalar vb. üzerinden göstermek...

Bir yandan *sahte demokrasi ve barış söylevleri,* diğer yandan dünya halklarının birbirine düşman edilmesi ve emperyalist çıkarlar için savaşlarda kırdırılması... *Emperyalist sömürü ve haydutluğun* dünya emekçilerine faturası (açlık, işsizlik, savaşlar)...

Her türlü *sınıfsal, ulusal, mezhepsel, cinsler arası baskı ve eşitsizliğin* somut örnekleri ve bunun sermaye düzeni ve iktidarı ile bağlarının sergilenmesi...

Faşist Türk milliyetçiliğinin Türkler de dahil Türkiye'deki çeşitli uluslardan emekçi halklara karşı en büyük düşmanlık içinde olduğunu, faşistlerin emperyalistlerin ve sermayenin çanak yalayıcısı satılmış kiralık katiller olduğunu, bunların emperyalizme uşaklık ederek Türk halkına da kefen biçtiklerini sergilemek...

Ulus kavramı arkasında üzeri örtülmeye çalışılan sınıf çelişki ve çatışmaları ortaya koymak...

Sömürünün çeşitli mekanizmalarının (döviz, faiz, bono vurgunları, enflasyon tırpanı, vergiler, kapitalist bütçe planlamaları) nasıl işlediği...

Rüşvet, yolsuzlukluk, hırsızlık ile bir avuç asalak sömürücü ve onun eli silahlı devlet aygıtının nasıl emekçilerin kanını emdiği...

*Din ve mezhep tacirleri*nin o ilahi maskelerinin arkasındaki sömürücü yüzü sergilemek. Din kılıfı ile düzenin hangi pisliklerinin, ahlaksızlıklarının üzerini örtmeye, devamını sağlamaya çalıştıkları...

*Burjuva medya*nın sahtekarlıkları, yalanları...

Burjuvazinin ve uşaklarının sefahatları, ahlaksızlıkları, düşkünlükleri...

Ezen ve ezilen sınıflar arasındaki eşitsizliğin çarpıcı göstergeleri, vb., vb...

Örneğin, bölgedeki bir KİT işletmesi satıldı ya da kapatıldı ve bunun sonucunda yüzlerce işçi kapı dışarı edildi. Bölge emekçileri sadece atılan işçilerden ötürü değil, bölge ekonomisinde yaratacağı sorunlardan dolayı da KİT'in tasfiyesine karşı öfke ve tepki içindedirler. Komünist bir ajitatör bu duruma nasıl müdahale eder? İşsizlik ve özelleştirme üzerine genel bir

konuşma yaparak, bunu "sorunların kaynağı olan kapitalizme karşı, sorunların çözümü olan sosyalizm için mücadele" çağrısı ile tamamlamakla mı yetinecektir? İşten atılan işçiler, dükkanı kapanan küçük esnaf, özelleştirmenin kendi yararlarına olmadığını doğal olarak kavrarlar. Ama burjuvazi profesyonelce yürüttüğü propaganda ile, KİT işçilerini, kendi çıkarlarını savunan asalak bir kesim olarak ilan etmiştir ve işçiler de bunun basıncını taşırlarlar. Komünist ajitatör, burada birkaç temel fikri işleyecektir. KİT'ler neden ve nasıl iflas ettirildi? Kimin çıkarları için özelleştiriliyor? Özelleştirme işçi ve emekçilere orta vadede refah mı getirecek, yoksa yıkımı mı derinleştirecek? KİT'ler özelleştirme adı altında nasıl yağmalanıyor, bu konuda devlet içinde ve egemenler arasında nasıl bir it dalaşı sürdürülüyor? Özelleştirme saldırısı neden bütün işçi ve emekçileri hedefliyor? Bu saldırıya karşı durulmazsa hangi yıkıcı sonuçlar doğuracak?

Komünist ajitatör bunları anlatmak için saatlerce zaman harcayamaz. O konusuna, malzemelerine hakim olabildiği, bütünlüğü kafasında önceden kurabildiği ölçüde, yukarda örneklenen başlıklar altında en çarpıcı örneklerle (olaylar, rakamlar ve bunların perde arkası) işlenmiş kısa ve etkili bir konuşma yapacaktır. Hiç kimse, bir işçi ve emekçinin bu konuyla ilgili bir konuşma karşısında ilgisiz, tepkisiz kalacağını iddia edemez. Herkes kendi sınıf konumu ve çıkarları üzerinden bir tepki gösterecektir.

Bunu asgari düzeyde başarabilmek için, bir ajitatörün, konuyla ilgili metinlerimizi dikkatle incelemesi, bize çok sayıda teşhir ve ajitasyon malzemesi sunan güncel gelişmeleri takip etmesi ve görevlerinin süzgecinden geçirerek işe yarar bilgileri buradan ayıklaması, olayların perde arkası/sınıf mantığı üzerinde kafa yorması, konuyla ilgili olarak kitlelerin iyi kötü nabzını tutabilmesi ve en önemlisi de görevlerine tam bir devrimci sorumlulukla sarılabilmesi yeterli olacaktır. Kendi yayınlarımızı düzenli incelemeyen, konuyla ilgili güncel gelişmeleri kendi ilgi alanı dışında önemsiz olgular olarak gören, kitle bağları zayıf olduğu için kitlelerin nabzını tutamayan, kitlelerin otobüsteki, çarşıdaki, işyerindeki günlük tartışmalarına ilgi göstermeyen ve müdahale etmeyen bir kadro, doğal olarak bunu başaramayacaktır.

Kitle içinde propaganda, ajitasyon ve teşhir çalışmasında gözetilmesi gereken noktalar

* En önemli sorun, kişilik ve yaşantıda proleterleşmek, işçilerin dünyasına girebilmek, onlarla aynı havayı solumak, içiçe yaşamak, kitlelerle politik ilişkimizi yaygınlaştırmak ve derinleştirmektir. Kitle içinde konumlanmak ve kitlelerle kaynaşmak, dil ve üslup sorunundan davranış özelliklerine, güven sorunundan isabetli özgül politikalar belirleyebilmeye kadar bütün temel sorunların aşılmasında özel bir önem taşımaktadır.

* Müdahale ettiğimiz kesimleri sınıfsal, siyasal, kültürel (sınıf kesimi, ulus, mezhep, din, kültür) özellikleriyle tanımak, yakıcı sorunlarını ve taleplerini çok iyi bilmek gerekir.

* Müdahale ettiğimiz kesimi, alanı ya da kişiyi somut özellik ve özgüllükleri ile tanımak gerekir. İyi bir propagandacı ya da ajitatör, kendisi konuşmaya başlamadan önce çevresini dinler, konuşturur. Çevrenin ya da kişinin bilinç düzeyini, siyasi eğilimlerini, buradaki çelişkileri, güçlü ve zayıf olan yönlerini, ruhhalini anlar.

* Hangi konular kitlelerin ilgisini çekiyor, hangi olaylar kitlelerin öfkesini özel olarak kabartıyor? Bunun için düzenin merkezi ve profesyonel yönlendirme araçlarını, en başta da burjuva basını izlemek gerekir.

* Genel ve yerel siyasal gelişmeler ve gündelik hayat yakından izlenmelidir.

* Burjuva ve sol grupların politik faaliyeti ve bunun hedef kitleler üzerinde yarattığı etkiler izlenmeli, onların propaganda yol ve yöntemlerini bilinmelidir.

* Başarılı bir eylem en etkili müdahalenin önünü açacaktır. Müdahaleyi gerçekleşmiş bir eylemin deneyim ve dersleri üzerinden yapmak son derece eğitici olacaktır.

* Propaganda ve ajitasyonda kullanılacak yöntem ve araçlar konusunda yaratıcı olmak gerekir. Burada anlaşılması gereken sadece

sözlü, doğrudan müdahale değildir. Araçlar çeşitlendirildiğinde, müdahalenin sonuçları çok daha etkili olacaktır. Zaten yaygın olarak kullandığımız bildiri, afiş, kuş, duvar yazısı vb. araçların yanısıra, tarafımızdan örgütlenecek ya da etkin olarak katılacağımız kampanyalar, broşürler, duvar gazeteleri, kitlelelerin çeşitli toplanma mekanlarına müdahale (bunun için legal imkanların daha etkin bir kullanımı), önümüze koymamız gereken hedef ve görevler olmalıdır.

* Propaganda talepler, ajitasyon ise şiarlar etrafında örülür. Bunlar içiçe geçmiş ve birbirini besleyen halkalardır. "Ajitasyon faaliyetinde başarılı olamıyoruz, çünkü elimizin altında etkili şiarlar yok" türünden bir yakınma, bu sorunun çarpık kavradığını ve özellikle de kendi sorumluluklarımızın üzerinden atladığını gösterir. En etkili şiarlar, bizzat politik kitle çalışmasının deneyimleri üzerinden ve sınıf hareketinin seyri içinden süzülüp şekillenecektir. Etkili şiarlar bulmak şairane yeteneklerin ya da hayal gücünün bir ürünü değildir. Kaldı ki, elimizin altında kullanmayı başardığımızda işlevsel olan çok sayıda şiar da vardır. Şiar ya da slogan ne kadar isabetli olursa olsun, kendi başına kimseyi etkilemez, harekete geçirmez. Hem mevcut şiarlarımızı etkili birer müdahale aracına dönüştürebilmek, hem de daha etkili şiarlara ulaşabilmek için yapılması gereken, kitle içinde yüzünü eyleme dönmüş propaganda ve ajitasyon faaliyetine ve bir bütün olarak politik çalışmaya hız ve güç kazandırmaktır.

* Propaganda, ajitasyon ve teşhir faaliyeti birbirini tamamlamalıdır. Biri eksik kaldığı zaman diğerinin de etkisi zayıflar.

* Propaganda, ajitasyon ve teşhir müdahalesi, hedef kitlenin ya da kişilerin ilgisini temel politik görevlere yöneltecek, bu görevleri kavratacak tarzda yürütülmelidir. Müdahaleye nereden ve nasıl başlanılırsa başlanılsın, müdahalenin içeriği ve sonuçta nereye, hangi görevlere bağlandığı önemlidir.

* Propaganda ve ajitasyon, merkezi bir politik çizgide sistemli, kapsamlı ve kesintisiz tarzda yürütülmelidir. Merkezi yayın organları, bildiri, broşür, afiş, kuş vb. araçlar ile seslendiğimiz kitleler, amatör ve dağınık bir sol çevre ya da grup ile değil, bu düzeni devirmeyi hedefleyen devrimci bir siyasal hareket ile karşı karşıya olduklarını görebilsinler, hareketimize güvenebilsinler. Bunun ileri çekici etkisi birçok şeyden daha önemlidir.

* Propaganda, ajitasyon ve teşhir faaliyetinde güncel ve somut olgulardan (olaylar, rakamlar vb.) yararlanmanın önemi açıktır. Ama burada kaçınılması gereken diğer bir hata da, propaganda ve teşhiri olgularla boğmaktır. Olgular çarpıcıdır, ama kendi başına devrimci değildir. Devrimci olan, komünistlerin bu olguların sınıfsal açıdan yorumuna dayalı, fikirleri, mücadele programları, öne çıkartıkları talepler, savundukları eylem hattıdır.

* Propaganda, ajitasyon ve teşhir faaliyetinde, kitlelerin neyi ne kadar bildiğini, neyi bilmediğini ya da bilmesi gerektiğini öğrenmek gerekir. Politik bir bilinç kazandırmak için nelerin kavratılması ve nasıl kavratılması gerektiği konusunda açık olmak gerekir. Propaganda ve ajitasyon adına, kitlelerin pratik deneyimleriyle zaten bildikleri bazı genel doğruları (gerçek hayattan kopuk olduğu ölçüde sıkıcı ve bilgiç bir hitap tarzı ile birleştiği ölçüde itici olan) yeniden kitlelere sunmaktan özenle kaçınmalıyız. Bu tarza sahip bir militan, propaganda için gittiği evlerde adeta bir uyku ilacı vazifesi görür.

* Komünist bir propagandacının anlatacağı konuya yaklaşımı, işleyiş ve anlatım tarzı, aynı konuda bir akademisyen ya da bir sosyalist aydının kendi muhatabına hitap tarzından çok farklı olmak durumundadır. Kendi geldiği çevrede konusuna hakim başarılı bir hatip olan sosyalist bir aydın, kendisini sınıfı içinde yürütülen örgütsel-politik faaliyetin ihtiyaçları doğrultusunda değiştirip dönüştürmediği koşullarda başarı gösteremez. Aynı şekilde gençlik çalışması içinde propaganda ve ajitasyonda az-çok başarılı olan bir devrimci, sınıf ve örgüt çalışması içinde kendisini sürekli yenileyip dönüştüremediği sürece yine başarılı olamıyacaktır. Kitle içinde propaganda ve ajitasyon çalışmasında, aydınlanan bir işçi devrimci, işçileşemeyen bir aydın devrimciden çok daha etkili ve başarılı olacaktır.

* Komünist bir propagandacı etkili olabilmek için sadece kitleleri tanımayı değil, esas olarak sınıf mücadelesinden ve kitlelerden öğrenmeyi de bilmelidir. Komünistler işçi sınıfının akıl hocaları değillerdir, herşeyi bilen bir öğretmen edası ile hareket edemezler. Bu şekilde hareket edenler, ne sınıf mücadelesinden öğrenebilir ne de kitleleri eğitebilirler. Komünist propagandacı ve ajitatörün alçak gönüllüğü ahlaki bir gereklilik değil, devrimci bir ihtiyaçtır.

* Bir devrimci, ajitasyonun başlangıcında kendi ruh halini değil, kitlelerin o andaki ruh halini veri almalıdır. Fikirler doğru olabilir; ama fikirleri ifade tarzı, fikirleri işleyiş tarzı, fikirler ile somut süreç, günlük yaşam arasındaki bağların kurulamaması vb. bu fikirleri iş görmeyen bir silaha çevirebilir. Kitlelerin ruh halini kavrayan kısa ve etkili bir konuşma ise, arayış içinde olan ama çıkış yolu bulamayan umutsuz kitlelerin ruh halini bir anda değiştirebilir.

* Kitlelerin ve kitle mücadelesinin dışında hazırlanan, onun deneyim ve birikimine dayanmayan bütün ajitasyon "planları" ve "hazırlıkları" etkisiz kalmaya, boşa çıkmaya mahkumdur.

Eski tarzı aşmalıyız!

Komünist kadrolar, asgari düzeyde başarılı bir propaganda, ajitasyon ve teşhir faaliyeti yürütmek açısından yeterli kapasite ve birikime, bunun ön araçlarına ve imkanlarına sahiptirler. Bir kere komünist hareketin bu konudaki birikimi en önemli avantajımızdır. Yoldaşlarımız (sol hareketin "iş yapan" kadrolarının çoğunun sahip olmadığı) genel bir ideolojik-siyasal bakışa sahiptirler. Ellerinin altında onlarca kitabımız, broşürlerimiz, politik ve merkezi yayın organlarımız ve bunun geçmiş birikimi vardır. Yoldaşlarımızın çoğunluğu günlük gazete okur, televizyon izlerler. Bunlar işe başlamak için temel önemde imkanlardır. Asıl sorun, eski ve kolaycı çalışma tarzını değiştirmektir.

Kadrolarımız gazete okur ama nasıl okur, hangi ihtiyaçlar üzerinden okur? Yayınlarımızı izler, ama hangi ihtiyaçlar üzerinden nasıl izler? Gazete okurken, televizyon izlerken, yayınlarımızı okurken, örneğin bu konulardan, bu gelişmelerden, bu fikirlerden hareketle yarın kendi bölgesinde hangi bildiriyi çıkartacağını, sorumlu olduğu işçi çevresine yeni gelişmeleri ve görevleri nasıl anlatacağını, alt ilişkilerini nasıl eğiteceğini düşünür mü? Elinin altındaki bütün imkanları, kendi sorumluluk alanları üzerinden kitlelere, kitle mücadelelerine politik müdahalenin birer aracı/silahı olarak görür ve kullanır mı? Bu araçların hem etkisini ve sunduğu imkanları görebilmek, hem de bu etkiyi ve imkanları müdahale gücüne dönüştürebilmek için, yaşam ve düşünce tarzında, alışkanlıklarında alışıldık tarzı aşmak, kendini yenilemek ve geliştirmek konusunda yeterince çaba sarfeder mi?

Faaliyetimizde bize yol gösterecek daha güçlü ve etkili merkezi yayın organları mı istiyoruz? Öyleyse, bölgelerdeki siyasal gelişmeler, işçi hareketindeki gelişmeler ve yürüttüğümüz faaliyetin somut siyasal deneyimleri ve dersleri ile merkezi yayınlarımızı düzenli olarak beslemeliyiz. Kitlelerin, kitlelelerin mücadelesinin ve öncülerinin sesini, eylemini yayınlarımıza taşımalıyız. Önümüze geniş bir inisiyatif ve sorumluluk alanı açılmıştır. Çalışmanın temel araçları ve imkanları fazlasıyla sunulmuştur. Görevler belirlenmiştir. Geriye yapılacak tek şey kalıyor! Sorumluluklara sarılmak, görevlerin pratikte hakkını vermek. Özelde yayın faaliyetinde, genelde ise kitleler içinde politik çalışmada daha güçlü ve daha vurucu silahlara sahip olmanın yolu buradan geçiyor.

Tüm bunlar doğrultusunda katedilecek mesafe, isabetli ve etkili merkezi politikalar oluşturmaya hizmet edecektir. Zira, yol gösterici pratik politika ve taktikler masa başında şekillenemez. Sınıfa, sınıf ve kitle hareketine devrimci müdahale, pratiğin derslerinden, sınıflar mücadelesinin zaten çıplak gözle görülebilen kaba olguları üzerinden değil, iç dinamiklerinin ve süreçlerinin kavranabilmesi üzerinden şekillenir. Bu "bilgiyi" "merkeze" taşıyacak olan ise, komünist kadroların faaliyetidir. Yerel faaliyetin deneyim ve derslerinin aktarılması, bundan genelleştirilmiş sonuçlar çıkartılmasını mümkün kılacaktır.

(Bu metin parti basınımızda '90'lı yılların ortasında yayınlanmış bir yazının güncelleştirilmiş biçimidir...)

Bültenlerin işlevi

Bülten yayınının siyasal çalışmamızın belli bir aşamasında gündemimize girdiğini belirttik. Bunun kendisi bültenlerin işlevine de açıklık kazandırıyor. Bültenler politik müdahale araçlarıdır. Siyasal çalışmamızın bugünkü hedefi, sınıf mücadelesinin siyasal, ekonomik-sendikal, sosyal, kültürel vb. cephelerini kullanarak, bulunduğumuz alanlarda kökleşmektir. Bulunduğumuz alanlar diyoruz; bu, dağınık, sistemsiz, iğreti bir çalışmadan uzak durmak, öncelikle tanımlı alanlarda kökleşme ihtiyacına bir vurgudur. İşte bültenler bu tür bir çalışmanın araçlarından biridir.

Bültenleri yalnızca belli sorunların işlendiği araçlar olarak ele almak yanlıştır. Bültenler, temel sorun ve gerçekler ile somut, özgül sorun ve gerçeklerin başarılı bir biçimde içiçe işlenebildiği popüler propaganda, ajitasyon ve teşhir araçlarıdır. Bültenleri özel kalıplara sığdırmaya çalışmak ya da bu anlama gelebilecek tanımlamalar yapmak, bu aracın peşinen işlevini yerine getirememesine ya da politik işlevininin sınırlandırılmasına yol açar. Bülten faaliyetinde dönem olur bir fabrikadaki sorunlar ya da gelişmeler özel gündem haline getirilir. Dönem olur, tensikat, işsizlik, metal işkolunda uygulamaya sokulan saldırılar işlenir ve bu saldırılara karşı tutum alma çağrısı yapılır. Dönem olur, Kürt halkı üzerindeki sömürgeci vahşet ya da Susurluk temel gündemler olarak işlenir. Ya da örneğin 1 Mayıs öncesinde 1 Mayıs'a dönük mücadele aracı olarak kullanılır. Sonuç olarak somut süreçler ve gelişmeler neyi gerektiriyorsa, bu çerçevede politik müdahalenin meşru, popüler ve rahat bir aracı olarak kullanılır.

Ancak bültenlerin "politik müdahalenin aracı" olması gerektiği vurgusu da doğru anlaşılmalıdır. Burada aslolan somut sorunlar üzerinden politik müdahaleyi kolaylaştırması, buna uygun bir biçime sahip olmasıdır. Yoksa bültenlerin ağırlıklı olarak politik sorunları işlemesi, içeriğinin bu zeminde genelleşmesi değildir. Genel olanla özel olanı başarılı bir biçimde birleştiremeyen bir bülten politik yayın organının bir kopyasına dönüşür. Ama kendisini devrimci sınıf sendikacılığı çizgisinde hareket eden ya da "sendikal" çerçevede bir yayın olarak tanımlayan bir bülten de oynaması gereken rolü oynayamaz. Sorun gelecekte devrimci sendikal çizgide bir yayının çıkarılıp çıkarılmayacağı ile değil, bizim bugün kullanmakta olduğumuz bültenleri nasıl bir içerikle ele almamız gerektiği ile ilgilidir. Bülten faaliyetinde "sendikal" bir boyut kuşkusuz vardır. Örneğin tekstil işkolunda bu daha belirgin bir yan taşıyabilir. Ya da bir başka alanda ağırlıklı olarak dernekleşme faaliyetine aracılık edebilir. Ama tüm bunlar bültenlerin faaliyet yürüttüğümüz ve kökleşmeye çalıştığımız alanlardaki politik müdahalemizi kolaylaştıran bir araç olduğu gerçeğini karartmamalıdır. Örneğin bir alanda sendikalaşma ya da dernekleşme faaliyetini yürütürken, bülten, dar anlamda bu faaliyetin aracı değil, sendikalaşma ya da dernekleşme çalışması üzerinden sınıfa politik müdahalenin özgün ve somut bir aracı olmak durumundadır.

Bu çerçevede bülten faaliyeti öteki araçların yaratıcılıkla kullanılmasını gerekli hale getirdiği gibi, etkilerini artıran bir işlev de görür. Ve nihayet bülten somutlanmış politikanın, hedefleri açıklıkla belirlenmiş bir çalışmanın politik aracı olarak kullanılabildiği ölçüde gerçek işlevini yerine getirebilir.

*(**Ekim**, Sayı: 177, 15 Eylül '97)*

Yerel çalışmanın işlevsel araçları olarak bültenler

Partileşme sürecinin belli bir evresinde geniş işçi kitlelerine yönelik somut sorunlar ve politikalara bağlanmış bir propaganda, ajitasyon ve örgütlenme faaliyeti yürütmek, giderek öne çıkan bir bir ihtiyaç haline geldi. Bu evre sınıfa dışardan müdahale düzeyini aşıp içerden müdahalenin kendisini yakıcı bir biçimde hissettirdiği 3. Genel Konferansın hemen öncesi dönemdir. Bu dönemde çeşitli konularda popüler broşürler çıkarılarak, tekstil işçilerine yönelik olarak bülten adımı atılarak başlangıç yapılmış oldu. Fakat bülten, platform gibi araçların siyasal sınıf çalışmamızde etkin bir biçimde kullanılması, bu yönde pratik adımların atılması esasta konferans sonrasına kaldı.

Dolayısıyla, bültenler politikası kendiliğinden ortaya çıkmadı. Bir yandan partileşmede alınan mesafenin, yaratılan imkanların gündeme getirdiği, sınıfa yeni bir düzeyden devrimci müdahale görevlerinin bir parçasıydı. Diğer yandan işçi hareketinin mevcut düzeyine ilişkin değerlendirmeler ışığında oluşturulan bir politikaydı. Bu bakımdan bültenler adımının, platformlara ilişkin pratik politikayla da dolaysız bir bağı var. Nitekim çoğu yerde platform adımını bir yerel bülten önceledi. Bununla kastedilen elbette bültenlerin yerel işçi platformlarının yayını olması gerektiği değil. Kuşkusuz böyle bültenler de olacaktır, nitekim somutta var da. Bağdan kasıt, hem platformların hem bültenlerin genelde sınıf hareketinin mevcut durumunun, özelde de hareketimizin belli bir gelişme aşamasının bir ihtiyaç haline getirdiği araçlar olmalarıdır.

Gündemleştirildiği aşamada, ister öncü işçi platformları biçiminde olsun, ister başka bir örgütsel form ya da araç üzerinden olsun, sınıfın tabana dayalı bağımsız devrimci inisiyatifinin geliştirilmesi, siyasal sınıf çalışmasının öncelikli bir görev olarak tespit edilmişti. Yerel örgütlerimiz kendi alanlarında uzun dönemdir bu inisiyatifi geliştirmeye çalışıyor, buna ilişkin adımlar atıyorlar. Dolayısıyla, bültenlerin yerellerde gerçekten işlevli araçlar olabilmesi için, bağımsız taban inisiyatifini geliştirme ihtiyacını sürekli olarak gözetmeleri, bu sorunu sürekli olarak işlemeleri gerekiyor.

Öte yandan, sınıf hareketine ilişkin değerlendirmeler, işçi ve emekçi kitlelerin, hatta "öncü" kesimlerin dahi devrimci siyasal propaganda-ajitasyona karşı fazla ilgi göstermediği tespitini içermekteydi. İşte bültenler, işçi-emekçi kitleleri ilgilendiren her temel sorunu, gündelik somut görünümleri üzerinden, saptanmış somut hedef ve politikalar ekseninde, sade bir dille ve popüler bir tarzda işlemek ihtiyacının bir sonucu olarak ortaya çıktılar. Yapılan propagandayı geniş sınıf kitleleri rahatlıkla anlayabilmeli, giderek kendileri de katkı yapmak ihtiyacı hissetmeliydiler.

Ayrıca bu araçlar işçileri belli somut hedef ve politikalar üzerinden çevresinde toparlayabilmeliydi. Bu çerçevede bültenlerin, sınıf tabanında iş yapmaya açık, bağımsız taban inisiyatiflerinin potansiyelleri sayılabilecek işçi ve emekçileri harekete geçirme sorunuyla ilişkisinden söz edilebilir. Genelde söz konusu kesimler örgüt-grup kimliği algıladıklarında, iktisadi-sendikal bir mücadeleye katılmaktan bile çekinebiliyorlar. Platformlar gibi bültenler de, bu kesimleri esnek örgütsel biçim ve araçlar etrafında harekete geçirme politikasının somutlanmasıdır.

Geçmişte yaşanan sorunlar

Başlangıçta bülten ve platform adımlarının atılması merkezi faaliyeti zayıflatıyor gibi görünse de, pratikte mesafe

katedildikçe bu zayıflık aşıldı. Böyle olması da doğaldı. Zira saptanan politika, devrimci siyasal çalışmayı yerellerdeki sorunlara uyarlamayı, özgünleştirmeyi, demek oluyor ki merkezi taktik-politikaları ete-kemiğe büründürmeyi hedefliyordu. Bir taktik-politikanın hayata geçirilmesi sürecinde elbette bazı sorunlar ortaya çıkabilir. Fakat tartışma kültürü oturmuş, örgütsel mekanizmaları sağlıklı işleyen bir harekette bu tür sorunlar pratik deneyimler ışığında aşılır. Nitekim o dönemde gerek bülten pratikleri, gerek platform adımları çok yönlü değerlendirmelere konu edilerek, bu politikanın örgütün tümüne mal olması sağlandı.

İlk dönemde ortaya çıkan sorunlardan biri, bültenlerin çıkarılmasının merkezi yayınlara yapılan katkıları zayıflatmasıydı. Israrlı müdahalelerle bu sorun belli ölçülerde çözüldü. Bir diğer sorun ise, bültenler üzerinden bir tür dergicilik pratiğinin sergilenmesiydi. Bu kendini özellikle konuların ele alınış tarzında, kullanılan dil ve üslupta gösteriyordu. Merkezi yayınlara katkının zayıflamasında bu da önemli bir rol oynadı.

Bültenler yaygınlaştığı ölçüde, onu birtakım kalıplar içinde tanımlama, böylece en belirgin yanını, politik müdahalede esnek ve popüler araçlar olma özelliğini karartma eğilimleri de ortaya çıkabildi. Örneğin sınıfın öncü kesiminin sendikal arayışını kucaklamak gerektiğinden yola çıkılarak, bültenlerin sendikal yayınlar olması, merkezi olarak çıkarılması yaklaşımı ortaya konabildi. Yine, örgütlerimizin olduğu iller üzerinden bültenleri bölgesel olarak merkezileştirmek ya da tersinden hedef fabrikalar üzerinden fabrika bültenlerine doğru daraltmak gerekliliği tartışılabildi.

Ancak bu tartışmalar, bülten pratiklerinde mesafe alınmasıyla esası yönünden geride kaldı.

Kongre sonrası süreçte bültenler

Kuruluş Kongremizde sınıf çalışmasının sorunları gündemi içerisinde bültenler tartışması özlü bir sonuca bağlanmaktadır. Yapılan tartışmalar sonucunda, bültenleri tek boyutlu ve biçimli tanımlamak gerekmediği ve nasıl bir bülten çıkarılacağını saptamanın, tümüyle somut ihtiyaçlar ve değerlendirmeler çerçevesinde ilgili parti örgütlerinin sorumluluğu olduğu söylenmektedir. Bültenler popüler propaganda-ajitasyon araçlarımız olarak tanımlanmakta, farklılıklarını mutlaka popüler araçlar olarak göstermek zorunda oldukları önemle vurgulanmakta, "genel ve alana ilişkin özgül gerçekleri işçi yığınlarına popüler dil ve biçim içerisinde götüreceğiz, bültenler bunun aracıdır" denilmektedir.

Kongre tartışmalarında bültenler çerçevesinde dikkat çekilen bir başka nokta ise şudur: *"Onaltı sayfalık bülten olmaz. En fazla sekiz sayfa, hatta tercihen dört sayfa olmalı. İşçiler aldığında rahatlıkla okuyabilmeli. Ama söylenecek çok şey var diyorsanız, daha sık söyleyin. İki ayda bir çıkan bir bültenin işçilere söyleyeceği ne olabilir ki? Bence iki ayda bir söyleyeceğinizi onbeş günde bir söyleyin, dört sayfa üzerinden söyleyin. Yaşamı hep sıcaklığı içinde yakalayın, daha sık seslenin ki temponuz artsın. İki ayda kapsamlı bir bülten hazırlayıp verdiğinizde ne oluyor? İki ayda işçi onu unutacak, iki ay sonra yeniden çıkmış diyecek."* (*Sınıf Çalışmasının Sorunları*, s.95)

Kongre sonrası süreçte yukarıda çizilen çerçevenin tam olarak hayata geçirildiğini ne yazık ki söylemiyoruz. Öncelikle, yaşamı sıcaklığı içinde yakalamak, temponun artması, bu çerçevede kısa aralıklarla az sayfalı bülten örneğimiz henüz yok. Bu, böyle bir ihtiyacın olmamasından değil, örgütlerimizin yeterince atak ve hızlı olmamasından kaynaklanıyor. Devrimci siyasal mücadelede olaylara, gelişmelere, yaşama sıcaklığı içinde müdahale edebilmenin önemi yeterince açıktır. Bir fabrikada ya da herhangi bir alanda yaşanan bir olaya veya gelişmeye ilişkin olarak bir ay sonra söylenmiş sözün ne hükmü olabilir ki? Müdahale illa bültenle olmalı gibi bir anlayış elbette yanlıştır. Anında müdahale edebilmek için değişik araçlara sahibiz. Fakat hem bültenin yöneldiği alandaki etkisini artırmak için, hem

de popüler araçlar olarak yaygın dağıtım kolaylığından dolayı, işlevli bir biçimde kullanmayı başarabilmeliyiz. Örneğin salt bir gelişmeye müdahale etmek için birkaç sayfalık bir bülten çıkarmanın önünde hiçbir engel yok.

Bu konudaki zayıflığın, dahası kimi bültenleri aylık periyotlarla bile çıkaramamanın gerisinde, dergicilik, kalıpçılık vb. anlayışların hala varlığını sürdürmesi vardır. Yazıların kimi zaman bir politik yayın organında yayınlanabilecek makaleler tarzında kaleme alınması bunun somut bir ifadesidir. Yine gündemdeki bütün önemli konuların işlenmesi, ele alınan konunun bir dergideki gibi etraflıca irdelenmesi vb.'nin arandığı durumda, ne kısa aralıklarla ne de işlevsel bültenler çıkarılabilir. Bir dönem sonra gerçek bir yük haline gelir ve bir yana bırakılır ya da iki üç ayda bir isteksizce çıkarılmaya başlanır. Oysa bültenler gerçek işlevine uygun bir biçimde ele alındıklarında, genel ve yerel parti faaliyetini kolaylaştıran araçlar olacaklardır.

Bültenlerde içerik sorunu

Bir diğer sorun, bültenlerde belli konuları, örneğin genel ya da siyasal konuları işlemekten çekinmektir. Halihazırdaki yerel bülten pratiğimiz üzerinden rahatlıkla söyleyebiliriz ki, popüler ve çarpıcı bir dil

Özgül çalışmanın aracı olarak bülten

Bültenler mahalli siyasal çalışmanın özgül araçlarıdır. Bu ne anlama geliyor?

İlkin, merkezi politikaların mahalli alanlarda özgülleştirilmesi. Genel planda saptanan bir siyasal taktik, çalışma alanlarında somut durum ve koşullar gözetilerek özgün bir biçim kazandırıldığı ölçüde faaliyete dönüşür ve etki gücü kazanabilir. Sözgelimi, sermayenin özelleştirme saldırısına karşı genelde saptanan bir politik taktiğe uygulama alanı kazandırabilmek için, sözkonusu saldırının somut biçimleri, pratikte yarattığı sonuçları somutta ele alıp işlemedikçe, yürütülen faaliyet genel bir siyasal teşhir faaliyeti olmaktan öte bir işlev görmez.

İkincisi; devrimci siyasal faaliyetin bir yönü de sınıfın somut gündelik sorunları üzerinde yürütülen devrimci propaganda, ajitasyon ve siyasal teşhir faaliyetidir. Sınıfın somut gündelik sorunları ise son derece geniş ve kapsamlı bir kavramdır. Dolayısıyla sınıf hareketinin somut sorunları hiçbir biçimde sendikal hareketin sorunlarına indirgenemez. Böyle bir bakış, sınıfın somut sorunlarından hareketle geliştirilecek bir mücadeleyi dar bir sendikal hareket alanına sıkıştırmaya hizmet eder.

Ücretli kölelik düzeni bir sistemi tanımlar. İşçiler bugün kapitalist baskı ve sömürünün bin türlü etki ve sonucuyla karşılaşıyorlar. Bir fabrikadaki keyfi uygulamalar, kadınlar üzerindeki cinsel taciz, çocuk işçilere uygulanan şiddet, keyfi mesailer, tuvalet kilitlemeler, aylıkların ödenmemesi, izin haklarının gaspedilmesi, dinlenme saatlerinin kısıtlanması, kazanılmış hakların gaspı, sosyal hakların budanması, sendikal örgütlülük haklarına saldırı, enflasyon karşısında eriyen ücretler gerçeği, hızına yetişilemeyen zam furyaları vb., tümü de sınıfın somut sorunlardır. Tümünün de gelip bağlandığı yer, kapitalist baskı ve sömürü sistemidir. Bülten, bir yönüyle, işte bu sömürü ve baskıyı somutta teşhir etmenin, her türlü haksızlık ve zalimce davranışın sistemle bağını kurarak işçileri aydınlatmanın, sınıf kinini geliştirmenin, öfkeyi örgütleyerek eyleme geçirmenin yerel aracıdır. Bu, bültenlerin yalnızca aylık periyodik yayınlar olarak değil, işlevsel oldukları, gerekli hale geldikleri her durumda kullanılması gerektiği anlamına gelir. Çünkü devrimci siyasal mücadelede suçluyu suçüstü yakalamak ve onu hemen yığınlar önünde teşhir etmek, kitle hareketliliğini geliştirmenin en önemli imkanlarından biridir.

*(**Ekim**, Sayı: 177, 15 Eylül '97)*

kullanıldığında, bir bültende devrim, sosyalizm, sınıf iktidarı, hatta işçiler içinde en netameli konu olarak görülen Kürt ulusal sorunu ile ilgili gelişmeler işlenebilir ve işlenmelidir. Bir bültende salt iktisadi-sendikal sorunlar yeralmalı, bu sorunlar üzerinden düzenin siyasal teşhiriyle yetinmeli gibi bir anlayış, üstlendiğimiz tarihsel misyonu gözardı etmek demektir. Yerine göre bir bültende şu ya da bu konu, iktisadi ya da siyasal ajitasyon ağırlık taşıyabilir. Bu o alandaki örgütün somut değerlendirmeleri ışığında oluşturulan özgül politikayla ilişkidir. Ama örneğin şovenizm zehrine karşı sistematik mücadele etmekten, işçi sınıfının ulusal soruna ilişkin sorumluluklarını sahiplenmesini sağlamaya çalışmaktan kaçınmak, sonuçsuz bir ekonomizm olur.

"Bülten kitle çalışmasının aracı olduğuna göre, hitap edilen kitlenin durumu, düzeyi, sorunları, eğilimleri, algılayış biçimleri vb. gözetilmek durumundadır. Bu bülteni bülten yapan hususlardan biridir. Kitleye yakın bir dil, açık, anlaşılır ve dolaysız bir anlatım, etkileyici ve vurucu bir üslup seçilmelidir. Teorik soyutlamaların ürünü kavramlarla anlatımdan mümkün mertebe kaçınılmalıdır. Felsefi kavram ve tanımlamalar yerine güncel gelişme ve sorunların ortaya çıkartığı olgular hareket noktası olmalıdır. Bir işçi okuduğunda kendine yabancı hissetmemelidir." (Ekim, Sayı: 143, 15 Nisan '96)

Unutmamalıdır ki, partimizin güncel plandaki başlıca görevi sınıf hareketinin gelişmesine önderlik ederek onu siyasal mücadele alanına çıkartmaktır. Bültenler ve diğer tüm araçlar bu görevin üstesinden gelmemizi kolaylaştırmak için gündeme getirildiler. Bültende elbette genel bir siyasal ajitasyonun işlevsel olmayacağı açıktır. En genel görünen bir konunun bile gündelik somut sorunlarla ilişkisini göstererek, işçi ve emekçileri özgül sorunlara dair duyarlılıklarını yakalayarak, onları politik sorunlar alanına çekebilmeliyiz. Bültenlerin işlevini yerine getirebilmeleri bunun başarabilmelerine, temel sorun ve gerçekler ile somut/özgün gerçekleri başarılı bir biçimde içiçe işleyebilen popüler propaganda, ajitasyon ve teşhir aracı olabilmelerine bağlıdır.

Dil, üslup ve biçimin önemi

Bunların dışında bültenleri işlevli hale getirmenin pratik sorunlarının başında, kullanılan dil ve üslup geliyor. Bültenlerde ağdalı bir dilin ve soyut bir anlatımın işçilere itici geldiğini hep ifade ediyoruz. Peki nasıl sade, anlaşılır ve popüler yazacağız? Belki genelleştiremeyiz ama, bunu başarmanın başlıca yollarından biri, yazıları tıpkı bir işçiyle konuşur gibi ya da ortalama bir işçi kitlesi ile sohbet ederken kullandığımız dil ve üslupla yazmaktır. Eğer kitlelerle temas halindeysek, bu dili tutturmamız çok zor olmayacaktır.

Öte yandan, işçilerin okuma konusundaki zayıflığı düşünülürse, kısa ve özlü yazmak hayli önem taşıyor. Yazıların olabildiğince kısa, dosdoğru konuya giren, akıcı bir üslupla, vurucu cümlelerle kaleme alınabilmesi gerekiyor. Bu aynı şey biçim ve görsellik açısından da geçerli. Güç ve imkanlarımızın sınırlılığı nedeniyle mizanpajda, resim, fotoğraf, karikatür kullanımında birbirini tekrar eden, bir yerde PYO'nun karikatürüne dönüşen bir pratiğimiz var ve bundan da genellikle kendimiz yakınıyoruz. Oysa bu zayıflığı aşmak da bülteni çıkaran yerel güçlerin sorunudur.

Gözetilmesi gereken temel noktalar

Bültenlerin yerellerde amaçlanan sonuçları yaratabilmesi için, biçim, dil vb.'nin ötesinde bazı temel noktaların gözetilmesi gerekiyor.

Bugüne kadarki deneyimlerimiz gösteriyor ki, ancak somut bir politikaya ve belli bir hedefe bağlı olarak çıkarılan bültenler süreklilik taşıyabiliyor. Bu politika en genel planda sınıfın bağımsız taban inisiyatifinin geliştirilmesi olarak ifade edilmişti. Bu politika doğrultusunda fakat somut bir hedefe

bağlı olarak değişik araçlar da gündeme getirilebilecektir. Bu bu bir yerde işçi platformudur, bir başka yerde dernek girişimidir, ya da örneğin yereldeki direnişlere dayanışma için oluşturulan bir mücadele inisiyatifidir vb. Bültenler bu somut çalışmalar için etkin bir müdahale aracı olma işlevini yerine getirdiklerinde, hem sürekliliklerini sağlayıp periyotlarını düşürecek, hem de işçileri toparlamada daha etkili olacaklardır.

Öte yandan, bugün yerellerde sınıf çalışmamızın öne çıkan yanlarından biri belirlenmiş birimlere yönelik sistematik, hedefli, kesintisiz bir müdahaledir. Bültenler böyle birimleri, oralardaki somut gelişmeler ve gündelik sorunlar üzerinden sürekli bir ilgiye konu edebilmelidirler. Bunun kendisi bile bültenin işçi ve emekçiler içinde fazlasıyla etkili olmasını sağlayacaktır.

Hep somut sorun diyoruz ama, bir fabrikada çalıştığımız halde, somut sorunları bu fabrikaya yönelik hedeflerimiz çerçevesinde işlemekte başarılı olamayabiliyoruz. Mesele sorunları sıralamak değil. Bunu bültene katkı sunan sıradan işçiler zaten yapıyorlar. Diyelim ki bir ustabaşının, patronun hakareti, bir fazla mesai dayatması, bir iş kazası, bir ücret kesintisi dosdoğru o fabrikanın işçilerine seslenilerek, onlara somut hedef gösterilerek işlenebiliyorsa bir etki yaratır. Bülteni bu çerçevede etkili bir biçimde kullanabilmeliyiz.

Bir başka somut örnek verelim; kimi zaman bir öneri çerçevesinde gidip bir sendikacıya, bir temsilciye çağrı yapıyoruz. Eğer çağrıya olumsuz yanıt almışsak bu öylece kalabiliyor. Böyle bir durumda biz sendikalar, kitle örgütleri üzerinde nasıl basınç yaratacağız. Onlara rağmen kendi gücümüz üzerinden adımlar atabilmek sorunun bir yanı. Fakat çağrımızı olumsuz karşılayanları bültende somut teşhire konu etmek, onların rahat hareket etmelerini sınırlayacaktır.

Son olarak bültenlerin dağıtımı konusuna değinelim. Genel dağıtımda da, tanıdığımız işçilere elden dağıtımda da asgari bir başarılı pratiğimiz var. Burada bültenin, eğer bilinçli bir işçi kimliğiyle gidiyorsak, hiç tanımadığımız bir işçiye dahi rahatlıkla verebileceğimiz bir araç olduğunu belirtelim. Bülten vermek için belli bir ilişki düzeyi yakalamak gerekmiyor. Bizzat bültenin kendisi bir tanışma aracı olarak kullanılmaya müsaittir. Etkili bir biçimde değerlendirildiğinde, kitlelerle bağ kurmak konusundaki tutuklukların aşılmasına da kolaylaştıracaktır.

***

Birçok çevre pratikte bülten politikamızın başarılarını görerek, süreç içinde bu yönlü adımlara yöneldi. Ancak bu adımlar kendiliğindenci bir sürüklenişin sonucudur. Partimiz ise daha en baştan sınıf hareketine ilişkin değerlendirmelerinden yola çıkarak üretmiştir bültenlere dair politikasını. Parti politikası özümsendiği oranda, yerel araçlarımız daha etkili ve işlevsel hale gelecek, devrimci siyasal faaliyetimizi güçlendireceklerdir.

"... parti örgütlerimiz için bültenler sorunu ne kendi başına konulabilir, ne de bunun pratiği kendi içinde tartışılabilir. Bültenler (şehir, bölge, sektör, sanayi sitesi, fabrika birimi, özgül kesim ve legal ya da yarı-legal olmak üzere çeşitli kullanım alan ve biçimleri üzerinden) kitle içinde parti çalışmasının araçlarıdır. Ve araçlarından sadece biridir. Bu yüzden, bültenlere bakışımız, anlamını esas olarak kitle içinde parti çalışmasının görevleri üzerinden ve bülten pratiğimiz ise, işlevini somut olarak parti çalışmasının (ve araçlarının) bütünlüğü (ve çeşitliliği) içinde bulabilir. Dolayısıyla kitle içinde parti çalışmasının, komünist siyasal sınıf faaliyetinin görevlerine dönük teorik/pratik birikimi ve bu birikimin üzerinde yükselen parti kongremizin ilgili gündemlerini bu vesileyle de incelemek her parti örgütünün temel bir görevidir."

(Ekim, Sayı: 205, Haziran '99)

Din, dinsel önyargılar ve kitle çalışması

M. Ulaş

"Din, halkın afyonudur -Marx'ın bu özdeyişi din konusundaki tüm marksist görüşün temel taşıdır. Marksizm her zaman bütün modern dinlere ve kiliselere, ve her dinsel örgütü, sömürüyü savunmaya ve işçi sınıfını sarhoş etmeye yarayan burjuva gericiliğinin aracı olarak bakmıştır." (Lenin)

Kapitalizm işçi sınıfı ve ezilen yığınları sürekli olarak derinleşen bir ekonomik, sosyal ve kültürel bir yıkıma uğratır. Bu yıkıma işçi sınıfı cephesinden güçlü bir yanıt verilemediği, saldırılar püskürtülemediği oranda, ezilen yığınlar giderek kötüleşen yaşam koşulları karşısında bir kurtarıcıya sığınma ihtiyacı duyarlar. İçinde bulundukları koşulları değiştirememeleri ve kendileri dışındaki güçler karşısında acz içinde kalmaları, onları manevi olarak kendilerinden üstün bir güce sığınmaya zorlar. Bu yanıyla dine sığınma, ezilenler için manevi bir rahatlama yoludur. Bu sayede yaşam onlar için daha katlanılır bir hal alır.

Bu dünyada yaşadıkları sıkıntıların ve çektikleri azabın karşılığı olarak cennette ilahi adalet sonucu ödüllendirilecekleri düşüncesi, ezilen yığınları uyuşturan bir rol oynar. Bu onlar için içinde bulundukları zorluklar karşısında bir tür sığınak olur. Bu nedenle komünistler dini "halkın afyonu" olarak nitelendirirler. Dine sığınan emekçiler, "hayrın ve şerrin kaynağının ilahi bir yaratıcı olduğu" düşüncesiyle kendilerini uyuştururlar, yaşadıkları sorunların çözümü için mücadeleye girişmek yerine tevekkülü seçerler.

Türkiye'de dinsel gericiliğin bu denli güçlenmesi ve kendine geniş bir taban bulabilmesi, faşist 12 Eylül askeri darbesinden sonra gerçekleşmiştir. 12 Eylül'le birlikte sınıf hareketi ve devrimci hareketin yaşadığı kırılmanın ve bunun toplumda yarattığı sonuçların bir ürünüdür, dinsel gericiliğin güç kazanması olgusu. Devrimci hareketin ezilmesi, sınıflar mücadelesinin bastırılması, hak arama yollarının baskı ve terörle kapatılması, topluma gerici bir atmosferin egemen kılınması, öte yandan ise yoksulluğu katmerleştiren politikaların uygulanması, çaresizlik içinde bırakılan emekçilerin dine yönelmesini kolaylaştırmıştır. Devrime karşı "dalga kıran" oluşturmak üzere dinsel gericiliği palazlandıran bilinçli politikalar da bunlara eklenince, bugün karşı karşıya bulunduğumuz tablo ortaya çıkmıştır.

Dinin kitleler üzerindeki etkisinin panzehiri, işçi sınıfı öncülüğünde yeniden yükselecek devrimci mücadeledir. Ancak bu sayede ezilen yığınlarda yılgın, umutsuz ve kaderci ruhhali altedilecek ve ezilenler kendi kaderlerini kendileri yazmaya başlayacaklardır.

Marksistler din ve dine karşı mücadele sorununu hiçbir zaman içinde bulunulan sistemden bağımsız ele almazlar. Bu nedenle dinin kitleler üzerindeki etkisinin kırılmasını ve toplum yaşamından kazınmasını, sisteme karşı mücadelenin, yani işçi sınıfının kurtuluşu mücadelesinin bir parçası olarak görürler. İşçi sınıfı ancak kendi kaderini kendi eline almaya başladığı andan itibaren dinin kendi üzerindeki etkisi de kırılmaya başlayacaktır.

Bunu yapmadığı sürece kendisini, doğayı ve yaşamı kontrol ettiğini düşündüğü üstün yaratıcının insafına bırakacaktır. Bu da elbette içinde debelendiği koşulların daha da kötüleşmesine ve yaşadığı manevi yıkımın büyümesine yol açacaktır. Ancak kurtuluşu için mücadele içine girmiş bir sınıf, kendi kaderini kendi çizmek ve geleceğine yön

vermek olanağına kavuşacak, böylece üstün bir yaratıcıya sığınma gereksinimi duymayacaktır.

Gündelik mücadelede sorunun karşımıza çıkışı ve hatalı tutumlar üzerine

Modern kapitalist toplumda dinin ve dinsel önyargıların kaynağının temelde **toplumsal** olduğunu vurgulayan Lenin, sorunu şöyle ortaya koyar:

*"... Dinin en derin kökleri bugün, çalışan yığınların toplumsal olarak ayaklar altına alınmış durumunda ve onların, her gün ve her saat sıradan çalışan insanlara, savaşlar, depremler vb. gibi olağanüstü olayların verdiğinden bin kez daha şiddetli olarak, acıların en korkuncunu, işkencelerin en vahşisini veren kapitalizmin kör güçlerinin karşısında, görünüşteki tam çaresizliklerindedir. 'Korku tanrıları yarattı.' Sermayenin kör gücünden -kör, çünkü halk yığınları tarafından önceden görülemez- proleterin ve küçük mülk sahibinin yaşamlarının her adımında 'ani', 'beklenmedik', 'raslansal', yıkım, yokolma, yoksulluk, fuhuş, açlıktan ölüm getirme tehdidinde bulunan ve getiren bir güçten korku- işte modern dinin, eğer bir anaokulu materyalisti olarak kalmak istemiyorsa materyalistin, her şeyden önce, aklından çıkarmaması gereken böylesine bir **kökü** vardır. Hiç bir eğitsel kitap, kapitalist zor çalışma koşullarıyla ezilen ve kapitalizmin kör yıkıcı kuvvetlerinin insafına terkedilmiş yığınların zihninden, bu yığınların kendileri, birleşmiş, örgütlü, planlı ve bilinçli bir yoldan dinin bu **köküne** karşı savaşmayı, her türlü biçimleri içerisinde **sermayenin düzenine** karşı savaşmayı öğrenmedikçe söküp çıkaramaz."*

Bu bakış açısı işçiler içerisindeki gündelik çalışmamızda yolgösterici olmalıdır. Bir fabrikada ya da çalışma alanında, sınıfın önündeki temel önemde sorunlar yerine, kişisel bir sorun olarak ele alınması gereken dini sorunların önplana çıkarılması, sadece burjuvazinin çıkarlarına yarayacak ve işçi sınıfı hareketini güçten düşürecektir. Dolayısıyla, çalışma alanlarımızda ve ilişkilerimizde öne çıkarmamız gereken temel sorun işçi sınıfı ve ezilen yığınların sorunları olmalıdır. Elbette bunu yaparken, dinsel gericiliğin ve onu burjuvazinin hizmetinde işçi sınıfı davasına karşı kullanan kişi ve kurumların meşrulaştırılmasına da izin veremeyiz. Gereken her durumda, dini kurumların ve dinsel temelde örgütlenmelerin kime hizmet ettiğini de ortaya koyabilmeliyiz.

İşçi sınıfını ancak gündelik mücadele içinde eğiterek, geri yönlerini mücadelenin önündeki engeller olmaktan çıkarabiliriz. Çalışma sırasında çoğu zaman dini önyargılarını kendi ayaklarına pranga haline getirmiş işçi ve emekçilerle karşılamaktayız. Bunlar karşı karşıya oldukları sorunlar karşısında kendi güçleriyle hareket etmek yerine kendileri dışında ilahi bir kurtarıcıya sığınma yolunu seçerler. Onlar bu dünyada tanrının isteği dışında çabaların beyhudeliğini vaaz ederek, "kaderlerine" boyun eğerek, bunun karşılığını cennette alacaklarını düşünürler. Bu tür kişiler doğru bir yöntemle yaklaşılmadığında iyice gericileşmeye başlarlar. Bir süre sonra da cepheden karşımıza çıkabilirler. O nedenle bu tür durumlarda esnek davranmalı, onları kurtuluşun kendi ellerinde olduğu sorunlar için hareket etmeye çekebilmeliyiz. Ancak bu sayede bir çalışma içinde yer alabilir ve ileri çıkabilirler. Eski önyargıları ve bakışları mücadelenin dönüştürücülüğü içinde kırılırken, diğer yandan bizim sistematik mücadelemizle dinin etkisinden kurtulabilir ve bilimsel bir dünya görüşünü kazanabilirler.

Kemikleşmiş önyargıların ve inançların karşısına sadece ateizm propagandasının yapılarak çıkılması bir sonuç yaratmayacağı gibi, aksine karşımızdakilerin inançlarına daha sıkı sarılmalarına yol açacaktır. Kimi zaman bu tür insanlarla doğrudan din sorunu tartışılmakta ve salt tartışmalar yoluyla bu sorunun aşılabileceği düşüncesiyle hareket edilmektedir. Bu, karşımızdaki kişilerin daha da gericileşmesi dışında bir etki yaratmayacak ve işçi sınıfı ve emekçilerin inanan-inanmayan olarak bölünerek güçten düşmesine neden olacaktır.

Ezilen yığınların kendi sorunları için birleşerek mücadele etmesi yerine dini sorunlar üzerinden bölünmesi tam da burjuvazinin işine yaramaktadır. Nitekim burjuvazi de her alanda bunu yapmak için uğraşıyor. Çoğu yerde Alevi-Sünni, inanan-inanmayan şeklinde ayrımlarla işçileri bölüp güçten düşürmeye çalışıyor. Eğer biz de küçük-burjuva ve anarşizan bir şekilde dine doğrudan savaş açarsak, burjuvazinin bu çabasına soldan destek vermiş oluruz.

Elbette söylenenlerden dine karşı uzlaşmacı bir tutum içine girmek sonucu çıkartılmamalıdır. Komünist öncü her koşul altında dinsel önyargılara karşı sistematik bir şekilde mücadele etmeli ve materyalist dünya görüşünün propagandasını yapmalıdır. Ama hiç bir şekilde sorunun buradan çözüleceğini, ilerlemenin buradan sağlanacağını sanmamalıyız. Çözüm emekçinin sınıfsal sorunlar üzerinden mücadeleye çekilmesindedir, çözüm devrimci sınıf mücadelesindedir. Kitlelerin genel politik eğitimi için olduğu kadar, onlardaki dinsel önyargıların gücünün kırılması için de bundan başka bir yol yoktur. Dinsel önyargılara karşı sistematik ideolojik mücadele de ancak bu temel üzerinde olumlu ve ilerletici bir etkide bulunabilir.

Lenin'in sorunu ortaya koyuş tarzı bu açıdan da açıklayıcı ve yol göstericidir:

*"... Bir marksist, materyalist, yani bir din düşmanı olmak zorundadır, ama bir diyalektik materyalist, yani dine karşı mücadeleyi, soyut bir yolda değil, yabancı salt teorik, hiç bir zaman değişmeyen, bir öğüt temeli üzerinde değil de, somut bir yolda, **pratikte** sürdürülen ve her şeyden daha çok ve daha iyi, yığınları eğitebilen sınıf mücadelesi temeli üzerinde dinle mücadele eden bir kimse olmak zorundadır. Bir marksist, somut durumu bir tüm olarak görebilme yeteneğinde olmalıdır, anarşizmle oportünizm arasındaki sınırı (bu sınır göreli, hareketli, ve değişkendir, ama vardır) her zaman saptama yeteneğinde olmalıdır. Ve o, ne anarşistin, soyut, sözde kalan ama gerçekte boş 'devrimciliğine', ne de dine karşı mücadeleden ürken, bunun kendi görevi olduğunu unutan, tanrıya inançla uzlaşan, ve sınıf mücadelesinin çıkarları ile değil de, kimseyi incitmeyen, kimseyi itmeyen, ve kimseyi ürkütmeyen küçük ve yavan endişelerle, 'yaşa ve bırak yaşasınlar' şeklindeki hikmet dolu bir kuralla yolunu çizen vb.,vb. küçük-burjuva oportünizmi ve darkafalılığına ya da liberal aydınlara karşı yenik düşmemelidir."*

Uzlaşmacı tutum alanlar dinsel gerici akımları meşrulaştırıyorlar

Özellikle Irak'ın işgali üzerinden gelişen hareketlilik içinde savaş karşıtı en geniş cepheyi yaratma adına, dinsel gerici akımların toplum nezdinde meşrulaşmasının kapısı açıldı. Reformist partiler ve kimi devrimci örgütler işgalin geleneksel İslami tabanda yarattığı hassasiyet nedeniyle dinsel gerici örgütlere karşı uzlaşmacı bir tavır takındılar. Dinsel gerici akım ve örgütler bu sayede gerçek yüzlerini gizleyerek kendilerini toplumsal sorunların bir tarafı olarak sunabilme imkanı buldular.

Oysa onlar tam da emperyalizmin bölgesel çıkarları gereği yaratılmış ve beslenmişlerdir. Asıl düşmanları hiç de şimdilik belli alanlar üzerinde karşı karşıya geldikleri sermaye devleti ve ardındaki emperyalist güçler değil, tam da devrimci hareket, devrim akımı ve sosyalizmdir. Ancak yüzlerine taktıkları maske, reformist ve devrimci partilerin uzlaşmacı tutumlarıyla birleştiği ölçüde belli bir etki alanı yaratıyor.

Dinsel gerici akımlar "yeşil kuşak" projesi çerçevesinde, tam da şimdi hedefe çakıldığı iddia edilen Amerikan emperyalizmi tarafından yaratıldılar. Gerek Türkiye'de gerekse bölgede bizzat emperyalizm eliyle geliştirilip güçlendirildiler. Bunlar her yerde emperyalizmin hizmetinde devrimci akım ve halk hareketlerinin karşısına çıktılar. İran örneği gözler önündedir. Mollalar iktidara geldikten sonra devrimin yükünü omuzlamış devrimci parti ve örgütlere karşı acımasız bir tasfiye hareketine giriştiler. Ardından dönüp yeniden emperyalizmle işbirliği içinde hareket edebildiler.

Dinsel gerici akımların etkisindeki kitleleri kazanmak adına uzlaşmacı bir hat

izleyenler, dini akımların tabanları üzerindeki etkilerini güçlendirmelerine destek olmak dışında bir şey yapmıyorlar. Örneğin, savaş karşıtı platformlarda dini örgüt ve akımlarla saf tutan kesimlerin sadece etkilerini artırmalarını sağlıyorlar, adeta onlara koltuk değneği oluyorlar. Bu akımlar böylece kendilerini "anti-emperyalist" ve mazlumdan yana gösterebiliyorlar.

Ülkemizde Hizbullah'ın Kürt ulusal hareketine karşı oynadığı rol ve giriştiği katliamlar halen unutulmadı. Devrimcilere ve yurtseverlere karşı bizzat devlet eliyle kurulan, silahlandırılıp eğitilen bu gericiler yüzlerce insanın katilidir. Bu işleri bizzat devletin denetiminde ve yönlendirmesiyle yaptılar. Dinsel gerici akım ve örgütlerin kimin hizmetinde ve kime karşı oldukları kitlelere anlatılmalı, Irak savaşının ortaya çıkardığı özel durumun bu akımların kendilerini meşrulaştırma olanağına dönüştürmelerine izin verilmemelidir.

Din sorunu ancak emekçi bireyin özgürleşmesi sürecinde tamamen çözülebilir

Devlet her dini inanca eşit mesafede ve laik olmalıdır. Bu bizim bugün din konusundaki temel demokratik taleplerimizden biridir. Ancak dinin özel bir konu olması, komünist partisi için söz konusu olamaz. Bu din sorunu karşısında tam anlamıyla kendiliğindencilik ve insan bilincinin geriliğine teslim olmak demektir. Bu noktada da Lenin'in söyledikleri bize yol göstermelidir:

*"**Din, kişinin özel sorunu olarak kabul edilmelidir. Sosyalistler, din konusundaki tavırlarını genellikle bu sözlerle belirtirler.** Oysa herhangi bir yanlış anlamaya yolaçmamak için bu sözlerin anlamı kesinlikle açıklanmalıdır. Devlet açısından ele alındığı sürece, dinin kişisel bir sorun olarak kalmasını isteriz. Ancak, Partimiz açısından dini kişisel sorun olarak göremeyiz. Dinin devletle ilişkisi olmaması, dinsel korumların hükümete değin yetkileri bulunmaması gerekir. Herkes istediği dini izlemek ya da dinsiz, yani kural olarak bütün sosyalistler gibi ateist olmakta tamamen özgür olmalıdır."*

"Sosyalist proletaryanın partisi açısından, din kişisel bir konu değildir. Partimiz, işçi sınıfının kurtuluşu adına bir araya gelmiş sınıf bilinçli, ileri savaşçıların toplandıkları bir yerdir. Böylesi bir birlik dinsel inanç biçiminde ortaya sürülen sınıf bilinci yoksunluğuna, bilgisizliğe ve geri kafalılığa kayıtsız kalamaz ve kalmamalıdır." (Lenin, *"Sosyalizm ve Din"*, ***Din Üzerine**, Ekim Yayınları, 2. baskı, s.10-12*)

Komünistler içinde yaşadıkları dünyayı bilimsel bir bakışla, diyalektik materyalist yöntem üzerinden tahlil ederler. Bu çerçevede de kaynağının doğaüstü olduğu iddia edilen hiçbir inanca onay vermezler. Proletarya partisi işçi sınıfı ve emekçileri görünmeyen zincirlerle düzene prangalayan dini inanışlarla kararlılıkla mücadele eder. Bu esasta kitlelerin dinin etkisinde kalarak mevcut düzene boyun eğmelerinin önüne geçme mücadelesidir.

Komünistler hiçbir zaman dini, onu var eden koşullardan bağımsız bir mücadele hedefi olarak almazlar. Nasıl ki hiçbir sorun onu vareden toplumsal koşullar ortadan kaldırılmadan çözülemezse, din de kendisini ortaya çıkaran koşullar yok edilemeden tamamen ortadan kaldırılamaz. Ancak insanın doğa karşısında kesin zaferi elde edildiğinde ve temel toplumsal sorunlar temelli bir şekilde ortadan kaldırıldığında, böylece din sorununun çözümünün toplumsal koşulları da oluşmuş olur. İnsanoğlu hayallerinde sürekli gitmek istediği cenneti yeryüzünde kendi eliyle yaratabildiği ölçüde, çektiği acıların karşılığı olan gökyüzündeki cennete ihtiyaç duymayacaktır. Bu sayede de onlara cennet vaddeden dine de, herhangi bir tanrı inanışına da ihtiyaç duymayacaktır. İşte o zaman din tamamen ortadan kaybolacak ve insanoğlu kendi yarattığı ve sonrada biat ettiği tanrısından ebediyen kurtulacaktır.

*Lenin'den kaynağı belirtilmeyen aktarmalar, **"İşçi Partisinin Din Karşısında Tutumu"** (Mayıs 1909) başlıklı makalesinden (Bkz. **Marx, Engels, Marksizm,** Sol Yayınları, 1. baskı, s.276-289) yapılmıştır.*

Siyasal sınıf çalışması ve kalıcı mevziler kazanma sorunu

Komünist hareket ortaya çıktığı andan itibaren sınıf yönelimi doğrultusunda net bir perspektife sahip oldu ve her dönem bu doğrultuda sabırlı ve soluklu bir çalışma yürüttü. Ülkemizde sınıf çalışması alanındaki deneyim yetersizliği ve uzun bir dönem kadro adaylarının önemli bir bölümünün saflarımıza geleneksel küçük-burjuva akımların bünyesinden akması, önemli bir güçlü alanıydı bizim için. Buna rağmen ısrarlı bir yönelişle ve kendi öz deneyimlerimizle ilerledik. Sınıf hareketine müdahalenin sorunları her dönem en çok tartıştığımız sorun oldu. Gelinen yerde küçümsenmeyecek bir deneyim biriktirmiş bulunuyoruz.

Sorunun özü kavranmış, gerekli yönelime girilmiştir

Bugün değişik alanlardaki parti güçlerimizin önemli bir bölümü bizzat fabrikalarda çalışmaktadırlar. Öteki bir bölümü ise en azından bir dönem fabrikalarda çalışmışlar, böylece sınıf içinde çalışmanın sorunlarıyla yüzyüze kalmışlardır. Küçük-burjuva kökenli kadro ve militanlarımız da dikkatlerini sınıf çalışması yöneltmekte, öğrenci militanlar yaz döneminde sanayi siteleri ya da atölyelerde sınıf çalışmasına ilk adımlarını atmaktadırlar. Partiye başvuru yapan genç yoldaşlarımız örgüt alanında ve sınıf çalışması içinde konumlanmak istediklerini vurgulamaktadırlar. Bu, ideolojik-siyasal çizgimizin içselleştirildiğinin açık bir göstergesidir.

Öte yandan, mevcut güç ve olanaklarımız çerçevesinde, çalışma yürüttüğümüz alanlarda gündeme gelen direnişlere müdahale çerçevesinde anlamlı bir pratiğin sahibiyiz. Yayın organlarımızdan bültenlere, özel sayılardan bildirilere, kültür kurumlarından platformlara, yürütüğümüz tüm çalışma sınıfa etkin bir müdahale hedefine bağlanmış bulunuyor. Bu çalışma gelinen yerde yaygın ve kesintisiz bir biçimde yürütülüyor.

Kalıcı başarılara ihtiyacımız var

Tüm bunlar önemli kazanımlar olmakla birlikte, sınıf çalışmamızın belli hedefler çerçevesinde yüklenici bir çalışma düzeyine henüz gereğince yakalayamadığı da bir gerçektir. Israrla öncelikli alanlar üzerinden derinleşen ve sınırlı da olsa belli mevziler yaratan bir çalışma başarısından henüz uzağız. Yer yer buna yaklaşmış bulunsak da durum henüz bu değil.

Burada elbette bizi aşan, sınıf hareketinin mevcut zayıflığı ile doğrudan bağlantılı olan nesnel zorlanma alanları var. Bunun kendisi, içinden geçilen dönemde sınıf içinde çalışmanın ihtiyaçlarına yanıt verecek kadro tipini yetiştirip yetkinleştirme gibi öznel plandaki zayıflık ve yetersizliklerimizi aşmamızı da güçleştiren bir etken. Fakat tam da bu, öznel planda bilinçli ve hedefli bir yüklenmeyi her zamankinden daha önemli bir sorumluluk alanı haline getiriyor. Dolayısıyla, sınıf çalışması pratiğimize ilişkin değerlendirmelerimizde, nesnel zorlanma alanları konusunda tam bir açıklığa sahip olmakla birlikte, öncelikle öznel zaaflarımızı ve zayıflıklarımızı sürekli irdeleyip üzerine gidebilmek durumundayız. Zira, nesnel alandaki zayıflıklara ilişkin açıklıklar, kısa dönemde soluğunu yitirip tökezlememek için önemli olmakla birlikte, bu kimi zaman öznel zayıflıklarımızın üstünü örten ya da bunu görmeyi güçleştiren bir rol oynayabiliyor. Rutinleşmiş bir faaliyet tarzı giderek egemen hale gelebiliyor.

Çalışma yürüttüğümüz alanlarda işçi sınıfı ve emekçilerle küçümsenmeyecek bağlara sahibiz. Yürüttüğümüz faaliyet, yaygınlığı, sürekliliği ve çeşitliliği ölçüsünde, geniş bir ilişki alanı açıyor. Fakat kurulan bağlar harekete geçirebileceğimiz bir kitle tabanı haline getirilemiyor, şekilsiz ilişkiler olarak kalıyor. Dahası, ileri unsurlarını da ileri çekip örgütlemede zorlanıyoruz.

Sınıf ve emekçi hareketinin mevcut geriliği koşullarında bunun anlaşılır nedenleri var ve bu durum yürüttüğümüz faaliyetin boşa gittiği anlamına gelmiyor hiç kuşkusuz. Elbette güç ve olanaklarımız çerçevesinde sınıf ve emekçilerin en geniş kesimlerine ulaşmayı hedefleyen bir çalışmayı her dönem sürdüreceğiz, faaliyetimizi salt bugün için ya da kısa dönemli olarak yarattığı sonuçlar üzerinden değerlendirmeyeceğiz. Fakat tam da bunun kendisi, öncelikler/yüklenme alanları olarak tanımlanabilecek, buralarda derinleşip belli dayanaklar/mevziler yaratmayı hedefleyen bir çalışmanın önemini ortaya koyuyor.

Burada karşımıza öncelikle, özellikle içinden geçilen dönemde sınıf içinde çalışmanın ihtiyaçlarına yanıt verebilecek deneyimli kadrolar sorunu çıkıyor. Bu tür kadrolarımızın sayısının sınırlı olduğu ve sınıf hareketinin bugünkü geriliği koşullarında bunların hızla yetişemeyeceği yeterince açık bir gerçektir. Sınıfın öncülerinden beslenme imkanlarının sınırlılığı ise bir diğer önemli güçlük alanı olarak duruyor karşımızda. Bu ise önümüze, elimizdeki güç ve imkanları, saptanmış somut hedefler üzerinden en isabetli bir biçimde değerlendirme sorumluluğu koyuyor.

Yoğunlaşma sorununu doğru kavramalıyız

Her yerel çalışma alanının raporunda, bölgesindeki fabrikaların dökümleri, bunlardan öncelikli olanlar vb. üzerinden değerlendirmeler vardır genellikle. Yayınlarımız, bültenlerimiz, özel sayılarımız, bildirilerimiz de öncelikli olarak buralara ulaşmaktadır doğal olarak. Pratik faaliyet dökümleri bu konuda yeterli bir fikir vermektedir. Bu alanda yeterince güçlü bir pratiğin sahibiyiz ve bu bizim en önemli kazanımlarımızdan biridir. Fakat gelinen yerde bununla yetinemeyeceğimiz de açıktır. Bu yoğun emeğin sonuçlarını alabilmek için belli mevziler/dayanak noktaları yaratmaya dönük bir planına içine girmeli, yükleneceğimiz alanları somut olarak saptamalı, sürekli, sistemli ve derinleşen bir pratik faaliyetin konusu haline getirebilmeliyiz.

Burada vurgulamaya çalıştığımız hiç de "temel sektörler"e ilişkin perspektifimize uygun uzun vadeli bir planlama değil, fakat çalışma yürüttüğümüz alanlardaki "öncelikli" fabrikalara dönük son derece somut ve planlı bir çalışmadır. Genel seslenme faaliyetinin dışına çıkan, içerde çalışan yoldaşlarımız olmasa bile o fabrikaya/fabrikalara çok değişik araçlarla ve özgün sorunları üzerinden somut müdahalenin sürekli gündemimizde olduğu bir çalışma olabilmelidir bu. Elbette bu öncelikle, o fabrikaya ilişkin bilgi ve gelişmelere hakim olabilmeyi gerektirir. Bunu sağlayacak bir faaliyet ve ilişki tarzının geliştirilmesini gerektirir. Bu, bu sayede, somut sorun ve gelişmeler üzerinden bu fabrikanın sürekli bir müdahalenin konusu olabilmesi demektir. Örneğin kölelik yasasını işleyen genel bir bildiri, bülten ya da broşürü bu fabrikaya ulaştırmak, bir süre sonra savaş gibi yeni bir gündem üzerinden gitmek hiç de yüklenen ve yoğunlaşan bir faaliyet demek değildir. Bu, bu haliyle hala genel bir seslenme faaliyetidir. Yapmamız gereken bu "genel"liği aşmak, son derece somut-pratik bir yöneliş içine girmektir.

Örneğin X bölgesinde A ve B fabrikalarında yoldaşlarımız çalışmakta iseler, bölge raporlarının konusu da öncelikle bu fabrikalar olmaktadır. Bunların dışında hedef alınması gereken fabrikalar saptanmış olmakla birlikte, somut yönelişe ilişkin planlama ya da adımlar çok az yer almaktadır. Elbette yukarıda işaret ettiğimiz yoğun faaliyet çerçevesinde ulaşılmakta, işçi temsilcileri üzerinden ilişkiler kurulmakta, bültenler üzerinden bu tür fabrikalara ilişkin somut yazılara da zaman zaman rastlanmaktadır. Fakat bunun yüklenen, kuşatan, giderek derinleşen, giderek dayanak noktaları oluşturmamızı sağlayan bir faaliyet olmadığı da açıktır.

Yarının öncü devrimci işçisini bugünden hazırlamayız

Artık sınıfa dönük somut faaliyette, yoldaşlarımızın girdiği fabrikaların çerçevesini aşmak, kimi direnişlerin patlak vermesiyle yoğunlaşan bir müdahale olmanın ötesine geçmek durumundayız. Deneyimli kadrolarımızın sınırlılığı ve işçi hareketinin durgunluğu koşullarında bu tür bir çalışmayı örgütlemek elbette kolay değil. Bu, ısrarlı bir yönelişle birlikte yoğun bir emek harcamayı, yaratıcı ve inisiyatifli bir çalışmayı gerektiriyor.

Somut bir yönelişe olanak sağlayacak ilişkileri kısa dönemde geliştirmek zor olsa da, bugün dünden farklı olarak, değişik alanlar üzerinden ve değişik araç ve kurumlarla ulaşabilme olanaklarına sahibiz. Bu bize ayrıca, bu alanlardan ve araçlar üzerinden yüklenme, çok yönlü olarak kuşatıp etkileme olanağı sağlayacaktır. X bölgesindeki C ve D fabrikaları bizim için böyle bir hedef ise, bu araç, kurum ve propaganda faaliyetimiz üzerinden hedefli bir yönelişle yaratacağımız etki, geliştireceğimiz ilişkiler, daha güçlü bir müdahalenin olanaklarını sağlayacaktır bize.

Eğer yarının sınıf hareketliliğinin öne çıkarıp eğiteceği devrimci öncü işçiler bugün potansiyel olarak sınıfın bağrında iseler, bugünden onları komünist öncüler haline getiremesek de, bugünden onlarla kalıcı ilişkiler kurarak ilerletmenin önemi yeterince açıktır. Hedefimiz yarının sınıf hareketliliğine önderlikse, bunu sağlayacak kalıcı bağlara, belli dayanak noktalarına bugünden sahip olabilmek, en azından "öncelikli" olarak değerlendirdiğimiz işletmelerde bunu başarabilmek durumundayız.

Somut hedefler üzerinden yüklenme, bugüne kadarki birikimlerimiz üzerinden artık kritik önemdedir. Faaliyetimizin başarısının ölçütü, geniş fakat şekilsiz işçi bağları değil, fakat somut hedeflere yönelik adım adım geliştirilerek kalıcılaştırılacak ilişkiler, bu sayede uzun vadede kazanılacak mevziler olacaktır.

Sınıf ve fabrika çalışması...

(Baştarafı s.31'de)

vb. üzerinden yakından tanıyıp gözlemlemek, hem onu kazanmak açısından gerekli hem de güvenlik açısından bir zorunluluktur. İşçilerin düzeylerine, eğilimlerine, kavrayışlarına uygun bir ilişki tarzı geliştirmeli, kiminle ne düzeyde ilgileneceğimizi belirlemeliyiz.

Düzenli olarak camiye gittiği, içki-kumar gibi alışkanlıkları olduğu, herşeye boş veren lümpen bir kimlik taşıdığı vb. ilk izlenimlerle, bir takım ilişkileri bir kenara itebilmekteyiz. Ancak bizzat pratikte, "bundan adam olmaz" ve benzeri önyargıların boşa düştüğü birçok örnek vardır. Her işçiye verebileceğimiz ve verdiğimiz oranda da ondan alabileceğimiz bir şeyler mutlaka vardır. Yeter ki onları fabrikasından, semtinden ve yaşamlarının her alanlarından kuşatabilelim, iç dünyalarına girmeyi başarabilelim. Küçük-burjuva ya da reformist hareketlerle şu veya bu düzeyde ilişkisi olan ya da geçmişte olmuş insanları kazanmak çoğu durumda yeni, bilinçsiz ve deneyimsiz insanları kazanmaktan daha zordur. Yarım yamalak bilinçleri ve çarpık bakışları olan bu tür insanlar, kendilerine hangi misyonu yüklerlerse yüklesinler, genellikle ayak bağı ve zaman kaybı olmaktan ileri gitmezler. Sınıf bilinçleri geri, mücadele deneyimleri zayıf olan sıradan işçiler ise işlenmeyi bekleyen sınıfın bakir güçleridir. Bu insanlar devrimci sınıfın kültürü, kimliği ve değerleri üzerinden eğitilip kazanıldıklarında, geçici yol arkadaşları değil, yeni dönemin gerçek devrimcileri olabilmektedirler. Bu ise elbette yoğun bir emek harcamayı gerektirmektedir.

Fabrikalarda sınıf bilinçli işçiler örgütlenmek için hazır halde bizi beklemiyorlar. Sınıfı partiye ve devrime kazanmak her şeyden önce burjuvazinin işçi sınıfı üzerindeki her türlü egemenliğini, etki ve denetimini kırmaktan geçiyor. Bu ise çetin çatışmalardan, zor sınavlardan ve sınamalardan geçmek demektir. Tüm bunları ise ancak yeni dönemin devrimcileri ve yeni dönemin partisi başarabilir ve başaracağız.

Partili bir metal işçisi/İstanbul

Sınıf ve fabrika çalışması üzerine

Komünistler işçi sınıfının temsilcisi ve öncüsü olma iddiasıyla siyaset sahnesine çıktılar. En ağır ve sancılı geçen dönemlerde dahi bu iddialarına gölge düşürmediler. Ve bugün gelinen yerde işçi sınıfının devrimci partisini yaratmanın haklı onurunu taşıyorlar. Bu haklı onur beraberinde komünistlerin omuzlarındaki sorumluluğu da ağırlaştırmıştır.

TKİP Kuruluş kongresi kapanış konuşması şu sözlerle bitiyor: *"Partiyi kazandık! Önümüzde sınıfı partiye kazanma, parti ve sınıfa dayanarak devrimi kazanma sorumluğu var."* Sınıfı partiye kazanma sorumluluğu, içinden geçmekte olduğumuz süreç düşünüldüğünde, daha bir önem kazanmaktadır. Partili düzeyle birlikte özelikle son yıllarda değişik çalışma alanlarında anlamlı adımlar atılmıştır. Gençlik çalışması, kültür kurumları, bültenler; bunlar üzerinden emekçi semt çalışmasında belli bir ilerleme kaydedilmiştir. Ancak bunlar tek başına yeterli değildir. Gerçek bir kazanıma dönüşmeleri devrimci bir sınıf çalışmasıyla birleşebilmesiyle olanaklıdır. Bunun yapılamadığı yerde, başka alanlara kayma riski taşırlar. Bunları sınıf çalışmasının güncel önemini bir kez daha hatırlatmak için vurgulayarak, asıl konumuza girelim.

Fabrika çalışması üzerine

Sınıf çalışmasının temel ayağını fabrika çalışması oluşturmaktadır. Ancak fabrikalarda kök salabildiğimiz oranda başarılı bir sınıf çalışması yürüttüğümüzü söyleyebiliriz. Bu yazının sınırları içerisinde fabrika-sınıf çalışmasına ilişkin bazı somut deneyimlere değineceğiz.

Sınıf hareketinde aşılamayan durgunluk, sendikaların önemli bir bölümünün sınıf önünde gerici barikatlara dönüşmesi, öncü işçi kuşağının yıllardır uygulanan politikalarla sistemli olarak biçilmesi nedeniyle çalışma yürüttüğümüz alanlarda genellikle sınıf bilinçleri geri ve mücadele deneyimleri oldukça sınırlı bir işçi profili ile karşılaşıyoruz. Bununla birlikte, İMF-TÜSİAD programlarının emekçiler yaşamında yaratığı derin yıkım, kölelik yasası ile birlikte sınıfı yönelik saldırıların aldığı boyut, devrimci propagandaya ve etkilenmeye açık bir sınıf kitlesini karşımıza çıkarmaktadır.

Fabrika çalışmasında temel halka politikanın başarılı bir pratik müdahaleye konu edilebilmesidir. Kuşkusuz bu örgütçü bir kimliğe sahip olmak, propaganda ve ajitasyonu etkili bir tarzda kullanabilmek, kısaca gerçek bir sınıf devrimcisi olmayı başarabilmekle mümkündür. Bu da ancak sınıf çalışması içerisinde başarılabilinir. Sınıfı devrime kazanmakla sınıf devrimcisi olmayı başarmak arasında diyalektik bir bağ vardır. Sınıf devrimcisi kimliğini sınıfı devrime kazanabildiğiniz oranda geliştirebilirsiniz.

Pratikte fabrika çalışması

Öncelikle fabrikanın her yönüyle bilgisine sahip olmalıyız. Çalıştığımız yer bir temel sanayi mi yoksa yan sanayi mi? Üretim ithalat ya da ihracat ağırlık mı yapılıyor? Patronun başka fabrikaları bulunuyor mu? İşçilerin oturduğu semtler nereler? Daha öncesinde herhangi bir mücadele deneyimi yaşanmış mı? Bu ve benzeri konularda bilgi sahibi olmak, fabrikayı çok yönlü olarak tanımak, fabrika özgünlüğünde çalışmayı planlamak için bir ihtiyaçtır.

Fabrikaya adım attığınız andan itibaren işçiler üzerinde bırakacağınız ilk etki çalışma disipliniz olmaktadır. İşe geç gelen, yaptığı işi ağırdan alan, her fırsatta kaytaran birinin yarın kalkıp patronun kendilerini sömürdüğünü ve buna karşı birleşip mücadele etmek gerektiğini söylemesi kimse tarafından ciddiye alınmaz. İşten kaytarmak işçiler arasında da sıkça karşılaşılan bir durumdur. Patronun hakkını vermediğini söyleyen biri buna karşılık yaptığı işin hakkını vermeyerek tepkisini gösterir. Ancak bu tarz bireysel ve

kendiliğinden bir tutum hem işçilerin hak alma mücadelesinden kaçışlarının bir dayanağına dönüşmekte, hem de onların üretimden soğumasına neden olmaktadır. Böylesi bir tutum kabul edilmemeli ve bu tutum karşısında işçilere tüm zenginliklerin yaratıcı oldukları ve bunun büyük bir erdem olduğu anlatılmalı, yarattıkları değerlere bir avuç sömürücünün el koyduğu açıklanmalı ve buna karşı mücadele etmek gerektiği belirtilmelidir.

Girdiğiniz fabrikada eğer bir takım hazır olanaklarınız yoksa, kuracağınız ilişkiler ilk etapta sosyal ilişkiler olmak durumundadır. Nasıl ki bizler kurduğumuz ilk ilişkilerde karşımızdakinin güvenilir, dürüst, paylaşımcı, samimi vb. olması gibi bir takım kişilik özelliklerine önem veriyorsak, bu karşımızdaki içinde geçerlidir. Bugün ortalama bir işçi sizin söylediklerinizden çok bunun sizdeki pratik karşılığına bakar ve ilk etkilenme çoğu durumda böyle gerçekleşir. Birini değiştirip dönüştürmek istiyorsak, bunu somutta kendi kimliğimiz üzerinden ortaya koyabilmeliyiz. Bu nedenle giyim kuşamımızdan saç sakalımıza ve sosyal yaşamımıza değin bir dizi alanda titiz olabilmeliyiz. İşçi sınıfının paylaşım, yardımlaşma, ortak yaşam vb. bir takım sınıfsal özellikleri burjuvazi tarafından büyük oranda erozyona uğratılmıştır. İçki, kumar, yoz cinsellik, arabesk, kadercilik, futbol fanatizmi, din vb. bir dizi araçla işçiler sistemli bir kuşatma altına alınmıştır. Çürüyen burjuvazi beraberinde işçileri de çürüterek bireyci, kendine ve toplumuna yabancılaşmış, sormayan sorgulamayan bir kimlik yaratmaktadır. Bu çürümeye karşı mücadele etmenin önemi açıktır. Bu çerçevede fabrikada yeni evlenen veya hastalanan işçiler için yardım toplamak, işçileri sosyal yaşamları üzerinden kuşatmak, toplu olarak sportif ve sanatsal etkinliklere katılım sağlamak etkili birer araçtır.

Burjuvazi ile işçi sınıfı arasında çelişki ve çatışmanın en açık yaşandığı yer bizzat üretim alanlarıdır. Sınıf bilinci geri olan bir işçi bile herhangi bir sohbet esnasında "onlar ve bizler", "işçi milleti" veya "patron milleti" gibi ifadelerle sınıfsal ayrımı dile getirebilmektedir. Öte yandan işçiler arasında Türk-Kürt, Alevi-Sünni, kadın-erkek, eski işçi-yeni işçi vb bir dizi ayrım bilinçli olarak körüklenmektedir. Fabrikayı bölümlere ayırıp işçileri birbirinden yalıtarak, ürettiği mal miktarına göre zam vererek, ayni işi yaptığı halde ücretler arasında küçük farklar yaratarak patronlar işçiler arasında rekabet ve yapay ayrılıklar yaratmaktadır. Ulusal, mezhepsel, cinsel ve benzeri ayrılıklar işçilerin ortak hareket etmekten alıkoyan ayak bağlarına dönüşmektedir. Bu ayrılıklar işçilerin sınıf olarak kendi güçlerini görememelerine ve birbirlerine karşı güvensizlik duymalarına neden olmaktadır. Bunlara karşı işçiler arasında sınıfsal birlikteliği örmek, patronların böl-parçala-yönet politikasını teşhir etmek, sorunların ortak olduğunu, çözümün birliktelikten geçtiğini propaganda etmek işçilerin sınıf bilincini geliştirmek açısından oldukça önemlidir.

Bir sınıf devrimcisi güvenlik durumu söz konusu olmadıkça düşüncelerini ve kimliğini açıkça savunmalıdır. Fabrika içerisinde de işçilerin bilinç ve kavrayış düzeyleri hesaba katılarak fabrikanın sorunları, güncel konular, devrim ve sosyalizm propagandası rahat bir şekilde yapılabilmelidir. Ancak kendi düşünce ve inançlarının meşruluğuna inanmayan biri bunu saklama gereği duyar. Bizler işçilere düşüncelerimizi üstü örtülü yada dolaylı yollardan ifade ederek değil açık ve yalın bir şekilde anlatmalıyız. Propaganda ve örgütleme aracı olarak fabrika-sınıf çalışmasında hayli işlevli olan yerel bültenleri ve bir takım araçları da aynı rahatlıkla kullanabilmeliyiz.

Gerektiğinde, kazanımları ve kayıpları hesaba katarak, öne çıkıp inisiyatif gösterebilmeliyiz. Örneğin işyerinde yaşanan bir iş kazası, zam döneminde zamının düşük tutulması, toplu işçi çıkarılması, ücretlerin ertelenip ödenmemesi gibi durumlarda işçilerin öfkeleri ve duyarlılıkları en üst seviyelere ulaşır, doğru momentin yakalandığı böylesi anlarda bir kıvılcım biriken öfkenin patlamasına yol açabilir. Kuşkusuz bu, çalışmanın durumu gözetilerek yapılmalı, hesapsız bir tutumla tüm emekler boşa çıkarılmamalıdır.

İlişki geliştirdiğimiz her işçiyi ailesi, sosyal çevresi, kişiliği, alışkanlıkları, geçmişi

(Devamı s.29'da)

Partili militanların kaleminden...

Bir deneyim üzerinden kölelik yasası

Bir süredir ... kişilik bir ... fabrikasında çalışmaktayım. Öncelikle kısa sürede işyerini ve çalışan işçileri çeşitli yönleri ile tanımayı görev olarak önümüzü koyduk. Ücretlerin sürekli geciktirilmesi ve çalışma saatlerinin uzunluğu ile fazla mesailer, başlıca sorunlardı. Bununla birlikte Kölelik yasasının imzalanması gündemdeydi. Patron yeni iş yasasına göre bir sözleşme hazırladığını ve bunu bütün işçilere imzalatacağını açıkladı. İmzalamayan ise işten çıkartılacaktı.

Tüm sorunları kölelik yasasıyla ilişkilendirip yasayı temel günden olarak öne çıkarttık. İşyerindeki kısmen öncü denebilecek birkaç işçi üzerine yoğunlaşıp, giderek onlar üzerinden diğer işçilere kölelik yasasının ne anlama geldiğini anlatmaya, bu konuda önden bilgilendirmeye çalıştık. Hemen bütün işçiler yeni çıkan iş yasasından habersizdi. Hatta birçoğu iş kanununda işçi lehine yer alan ve iş yerinden uygulanmayan en basit haklardan dahi habersizdi.

Bunun üzerinden fabrikada bir tartışma ortamı yarattık bu tartışma işçileri en azından yasal olarak kendi hakları konusunda bilgi edinmeye yöneltti. Yaratılan bu hava üzerinden başka fabrikalarda dayatılan benzer sözleşmeleri örnek verdik. İşçilerin yaklaşık yarısına yeni iş yasası broşürü ile birlikte bölge bülteni ve asgari ücret broşürünü dağıttık. Bir kaçına PYO vermeye başladık. İşçilerin bir çoğu belli bir ilgi ile okudu, kimisi gelip kendisi talep etti.

Patronun hazırladığını duyurduğu sözleşmeyi imza tarihi olan 1 Ocak'tan önce görmeyi istedik. Böylece ortak bir tutum almak için önden zamanımız olacaktı. Ve bunu başardık. İşçilerin bir çoğu sözleşmeyi görene kadar, önden yaptığımız tartışmalarda anlattıklarımıza, "yok canım, bu kadar da olmaz, bu anlattıkların burada uygulanmaz" vb. tarzda bir aşırı iyimserlikle yaklaşıyordu. Hatta yeni sözleşmede iş saatlerinin düşürülmesi ve maaşların düzenli ödenmesi gibi kendi taleplerinin de yer alacağı beklentisi taşıyanlarda vardı.

Sözleşme açıklandığında önden söylediklerimiz fazlasıyla doğrulandı. Hazırlanan sözleşme yer yer kölelik yasasını dahi aşan maddeler içeriyordu. Bu sözleşmeye imza atmamak herkesin ortak düşüncesiydi. Çünkü bütün işçiler bunun tam anlamıyla patronun kölesi olmayı kabul etmek anlamına geldiğini artik çok iyi biliyordu. Önce fabrikada grup grup kısa toplantılar yaptık. Hemen ardında güvenilir ve fabrikada etkili olan 9 kişinin katıldığı bir toplantı düzenledik. Toplantıda patronun "Belirsiz Süreli İş Sözleşmesi" adı ile sunduğu kölelik sözleşmesinde yer alan maddelerden bir çoğunu çıkartıp yerine kendi taleplerimizi ekledik. Ve ertesi gün yemekhanede okuyarak diğer işçilerin onayına sunduk ve çoğunluk tarafından kabul edilmesinin ardından patrona ilettik. Aralık ayı sonunda patron son hali ile bize sözleşmeyi tekrar sunacak ve beklendiği gibi eski hali ile imzalanmasını dayatacak. Bu halde imza atmamak ve işçi çıkartılması halinde ise işi durdurarak ortak bir tutum almak konusunda karar almış bulunuyoruz.

Yaşanılan bu süreç bize belli deneyimler kazandırmakla birlikte belli görevler de tanımlamakta. Öncelikle işçilerin büyük çoğunluğu kölelik yasasından habersiz. Yasadan az çok haberdar olanlar da ancak kendi karşılarına geldiğinde ve dayatıldığında bir tepki göstermekteler. Ve gösterilen tepkiler genelde, "bu yasaya imza atmam, gerekirse işten çıkarım" düzeyinde. Burada bu tutumu mahkum etmek gerekiyor. Zira işten ayrılmak bir çözüm değil. Kölelik yasası bugün sadece çalıştığımız bir yerde karşımıza çıkan bir sorun değil. Bu hemen her fabrikada patronların işçilere dayattığı/dayatacağı genel bir saldırıdır.

Kölelik yasasının gündeme geldiği fabrikalarda ortaya çıkan örneklerde de görüldüğü gibi, bu sıradan işçilerin dahi kolayından kabul edebileceği bir saldırı değil. Bu şu veya bu konuda işçilerin işsiz kalmak korkusuyla ödün verebilecekleri herhangi bir hak gaspı da değil. Kölelik yasası çalışma koşullarını toptan değiştiren ve işçiyi gerçek anlamda bir köle haline getiren kapsamlı bir saldırıdır. Böyle olduğu yerde, işçilerin tümünü birleştirecek ortak bir payda olabilmektedir.

Rüzgar ekenlerin fırtına biçmesi kaçınılmazdır

Sendika ağalarının ihaneti, sınıf hareketinin bu saldırıyı püskürtecek bir örgütlülüğe sahip olamaması nedeniyle sermaye devleti için kölelik yasasını çıkartmak çok ta zor olmadı. Ancak yasasının çıktığı dönem yaptığımız değerlendirmelerde de belirttiğimiz gibi, yasanın uygulanması çıkartılması kadar kolay olmayacaktır. Bugün yaşanan örnekler bu tespiti doğrulamaktadır.

Sınıf hareketin uzun süredir yaşadığı durgunluk ve gerilik, sendika ağaların ihaneti ile de birleşince, sendikal örgütlüğün olduğu yerlerde dahi birçok hak gaspı yaşandı. Kölelik yasasının bir çok maddesi yasa daha çıkmadan parça parça uygulamaya konuldu. Bu işçi sınıfı cephesinden anlamlı bir tepki ile karşılanamasa da dipte biriken tepki ve öfkeyi arttırıp daha da yaygınlaştırdı. Sendikal ihanetin böylesi açığa çıktığı bir dönemde, üstelik sendikaların örgütlenme konusunda çaba harcamak bir yana bunu boşa düşürmeye dönük girişimler içine girmesine rağmen, bir çok fabrikada sendikal örgütlük süreçleri yaşandı. İşçiler kendi inisiyatifleri ve çabaları sonucu örgütlenme yolunda belli bir eğilim ortaya koydular.

Bu eğilim büyük oranda kölelik yasasının uygulamaya konulmasıyla çalışma koşullarının daha da ağırlaşmasının ürünü oldu. Henüz belli sınırlarda olmakla birlikte sınıf içerisinde sendikalarda örgütlenmeye karşı ortaya çıkan eğilimler büyük oranda sendikal ihanet şebekesi tarafından heba edildi. Birleşik Metal genel kurulunda bizzat sendika yöneticileri, bu dönem içerisinde sendikamıza üye olan işçilerin ancak yarısını elde tutabildik diyebilmekteler. Bu rakam gerçekte daha aşağıdadır. Düşünün ki Birleşik Metal diğerlerine oranla bir parça daha ilerici sayılan bir sendikadır. İşçi ve emekçilerin ağırlaşan çalışma ve yaşam koşullarına karşı bugüne kadar biriktiği tepki, onları sendikalarda örgütlenme yolunu götürmüş; örgütlenme çabalarının boşa düşürüldüğü kimi yerlerde, hain ya da basiretsiz sendika yönetimleri de bu tepkiden paylarını aldılar.

Kısacası sermaye devleti sendikal ihanet şebekesinin yardımıyla kölelik yasasını kağıt üzerinde çıkartınayı başarmış olabilir. Ancak bu yasanın ve mimarlarının hak ettikleri gerçek tepkiyi bizzat fiili uygulama süreci içerisinde alacağı, bugünden yaşanan kısmı örneklerden de anlaşılmaktadır.

Sınıf devrimcilerine düşen görevler

Kölelik yasası fabrikalarda henüz yeni yeni uygulamaya konmakta ve etkisi daha yeni hissedilmektedir. Bunun ortaya çıkardığı ve çıkaracağı gelişmeler sınıf hareketinde yaşanan durgunluğu kırmak ve devrimci bir temelde gelişiminin önü açmak için koşulları daha da olgunlaştırmaktadır. Ve bu süreç sınıf devrimcilerinin bu cephedeki görevlerine de işaret etmektedir. öncelikle işçi sınıfının hala büyük oranda kölelik yasasından habersiz olduğu düşünüldüğünde, her türlü ajitasyon ve propaganda aracını kullanarak yasanın anlatılıp teşhir edilmesi gerekmektedir. Yapılan teşhir kölelik yasasının nasıl uygulamaya konulduğu, mimarlarının kimler olduğu, yasanın neler getirip neler götürdüğünü ortaya koymalı ve bu buna karşı nasıl mücadele edileceği ile birleştirilmelidir. Burada tek başına kölelik yasasına imza atmayalımın ötesinde işçilerin güncel taleplerine de yer verilmelidir. Somutta fabrikalar üzerinden patronların işçilere bireysel olarak dayattığı bu kölelik yasasını işçilerin patronlara dayattığı bir toplusözleşmeye çevirmek hedeflenmelidir.

E. Can

Partili işçilerin kaleminden...

Fabrika çalışmasında işçilerle sosyal ilişki sorunu

Genelde sınıf çalışmasında, özelde de fabrika çalışmasında işçilerle kurulan sosyal ilişkilerin önemine, komünistler geçmişten beri her zaman vurgu yapmışlardır. İşçilerle bağlarımızı geliştirip güçlendirmenin temel bir yolu da onlarla sosyal ilişkiler kurabilmektir.

Burjuvazi işçileri yaşamın her alanında kendi düşünce ve kültürüyle kuşatmış durumda. Bireyciliği, birbirine güvensizliği, yoz ilişkileri, din, mezhep ve ulus ayrılığını körükleyerek, sınıfı paralize ediyor ve böylece daha kolay ve daha fazla sömürmenin koşullarını yaratıyor. Ne zaman ki işçilerde birlikte davranma ve "ortak bir şeyler yapma" bilinci gelişir, o zaman sermayenin yıkılmaz görülen gücü de sarsılmaya başlar. Orta ölçekli bir metal fabrikasında yaşadığım deneyim ve gözlemler, bunun somut bir yansımasıydı.

Bu fabrikaya girmeden önce ağırlıkla genç işçilerin olduğu yerlerde çalışmıştım. Bu fabrikanın geneli ise yarı genç, yarı orta yaş grubu işçilerden oluşuyordu. Bununla birlikte karışık bir yapıya ve çok değişik özelliklere sahiptiler. Bir çoğu gerçekte olmadığı gibi görünmeye çalışıyordu. Ve bu, işçilerle kurduğum ilişkilerde bir zorlanma yaratıyordu. Mesela; işveren her fırsatta izleniyorsunuz, gözetimim altındasınız propagandası yayıyor, bu ise işçilerin tutum ve davranışlarını etkiliyordu. Posta başları ve bölüm sorumlularının asıl işi, işçileri denetim altında tutmak ve her birini yakından izlemektir. Bu sayededir ki, örrneğin idare her işçi hakkında bir fikre sahiptir ve onların ailevi durumu ve sorunlarını bilir.

Her işçiden yaptığı işin göstergesi olarak belli bir sayıda mal üretmesi isteniyordu. Bunu yapamayan işçiler vardı. Zaman zaman onlara yardım etmeye başladım. Diğer işçiler işlerini bitirip oturuyordu çoğu zaman. Benim yardım etmeye başlamarıla aralarındaki yardımlaşma duygusu gelişmeye başladı. Bununla birlikte birbirlerinin sorunlarına karşı duyarlılık da gelişti. Zamanla şef, müdür vb.nden gelen olası hareketlere karşı birbirini savunma refleksi de oluştu.

İşe girdiğim ilk dönem iki kardeş, kısa zamanda birçok işçiyle ilişki kurmama şaşırmıştı. Çünkü kendileri uzun zamandır çalışıyor olmalarına rağmen, işyerinde hala hiç tanımadıkları işçiler vardı. Alevi olan bu işçiler bana karşı dışlayıcı tavırlar aldılar. Sonradan bölüm sorumlusunun da Alevi olduğunu, bunun üzerinden işçileri etrafında tuttuğunu öğrendim. Alevi olmayanlara karşı genelde bunu yapıyorlardı. Onlarla önemsiz bir neden üzerine tartışmıştım, tepki gösterınem üzerine tavırları sonradan değişti.

İşçilerle hangi yaştan olursa olsun rahatça ilişki kurabilirsiniz. Örneğin bir Zonguldaklı işçiyle madencilerin mücadelelerini ve iş kazalarını konuşabilirsiniz. Bir Tuncelili işçiyle Dersim katliamı, Kürt sorunu vs. üzerine sohbet edebilirsiniz. Fakat bu tarz tekdüze kaldığı sürece bir ilerleme sağlayamazsınız. İşçilerin eğilimleri de değişebilir. İleri düzeyde bir işçi bile olsa, onu tanımadan, dinlemeden nedensiz yere ilişki kurmaya, geliştirmeye kalktığınızda kendinizden uzaklaştırabilirsiniz. Örneğin bir Hadepli işçiyle sendika üzerine konuşurken bu hataya düştüm ben. Onunla sosyal ilişkimi geliştirmeden, hemen sendikalaşma üzerine konuşmam sonucu benden uzaklaştı diyebilirim.

Öte yandan işçilere yayın vereceğiz diye ilişkimizin

henüz bunu kaldıracak kadar gelmemiş birine yayın vermek de hatalıdır. Normalde ilgili bir işçi olsa bile okumuyor ya da okumadığını söylüyor. Bu acelecilik sıkça karşımıza çıktığı için özellikle üzerinde durmak gerekiyor. Örneğin genç de olsa kadın işçiler bir gazete için aileleriyle sorun yaşayabiliyorlar. Bu nedenle alıp okumaktan çekinen işçiler oluyor. Veya bu ve benzeri sorunları bahane edip almayan işçiler oluyor. Tutuculuk, yer yer gericilik gösteren işçiler de olabiliyor. İleri olduğunu düşündüğümüz bir işçi hareketlilik dönemlerinde geri durabiliyor. Bununla da kalmayıp size karşı gericilik bile yapabiliyor. Bu nedenle sınıfın çok değişken yapısını göz önünde bulundurarak kuracağımız ilişkiler, aynı zamanda bir tanıma ve geliştirme süreci de olacaktır bizim için.

İşçilere ilişkimize uzun vadeli bakmak gerekiyor. Yani kurduğumuz her ilişkiyi anlık değil sürekli olacakmış gibi kurmak çok önemli. Bu ise işçileri dört bir yandan kuşatmaktan geçiyor. Yaşamlarının içine girmeli (evlerinde, çevrelerinde) ve onları her yönden tanımalıyız. Doğal olarak bu da işçilere zaman ayırmak, onlarla sık sık bir arada olmak sorunudur. Zira işçileri fabrika sınırı içinde tanımanın imkanı sınırlıdır. Herşey bir yana bunun için yeterli zaman yoktur.

Bir işçiyle konuşurken içten olarak dinlediğinizi ve ilgilendiğinizi ona hissettirirseniz size rahatça açılıyor. Onlarla sürekli olarak sosyal ya da siyasal sorunlardan konuşamazsınız. Yaşamın canlılığı içinde her türlü sorunu konuşabilmelisiniz. Yoksa işçiler için sıkıcı olmaya başlarsınız ve sizi dinlemezler. Kendilerinin her türlü sorununu dinlemeniz, aynı zamanda sizin de onlarla bir şeylerinizi paylaşınanız ve deneyimlerinizi aktarmanız, işçilere kendilerinden ayrı olmadığınızı hissettirecektir.

Örneğin benden yaşça büyük kadın işçiler, benimle rahatlıkla yaşadıkları sorunları paylaşabiliyorlardı. Eşleriyle yaşadıkları sorunları (cinsellik veya başka sorunlar), kadın işçiler bu boyutlarıyla anlatmazlar. Çünkü bu duyguları sistem tarafından bastırılmıştır. Samimi olarak dinlemem ve çözüm üretmeye çalışmam, kadın işçileri etkiliyordu. Eşine bile güvensizlik duyduğunu söyleyen bir işçi gelip benimle sorunlarını konuşabiliyordu. Fabrikada her tip işçiye rastlarsınız, önemli olan her biriyle isabetli bir ilişki tarzı kurmaktır.

İşçilerle kurduğumuz sosyal ilişkiyi ilerletmek ve dönüştürmek, diğer bir sorun olarak duruyor önümüzde. Bir komünistin bir işçiyi değiştirip dönüştürmesi için, bu eylemi öncelikle kendi üzerinde yapması gerek. Eksik yönlerimiz olabilir, önemli olan bu değişme ve değiştirme iddiasına sahip olmaktır. Unutmamak gerekir ki işçiler çok dikkatli insanlardır. Size fark ettirmeden uzaktan izlerler. Bu nedenle kimi işçiler size mesafe gösterir ve sonra kendiliğinden yaklaşır. Kimileri ise yakınınızda görünür ama sonra uzaklaşır.

Bu anlamda işçiler sanıldığından çok farklı özelliklere sahipler. Onları tanımak bir süreç, pratik bir deneyim sorunudur. İşin bir yanı işçileri tanımaksa, diğer yanı da onlardan öğrenmektir bizim için. Her adımda onlardan öğreneceğimiz çok şey olacaktır. Mesela uzun bir dönem yalnızca yaşadığı sorunları aktaran, kendi sözleriyle "benim için varsa yoksa oğlum" diyen bir işçiyle daha sonra birçok sorunu konuşmaya başladım. Bana çevresindeki işçilerin eğilimlerini, fabrikada bildiği, duyduğu gelişmeler ve işçiler hakkında bilgi vermeye başladı. Ve en önemlisi, en ufak gündelik bir sorundan siyasal sorunlara kadar her şey hakkında yorum yapabilen bir duruma geldi.

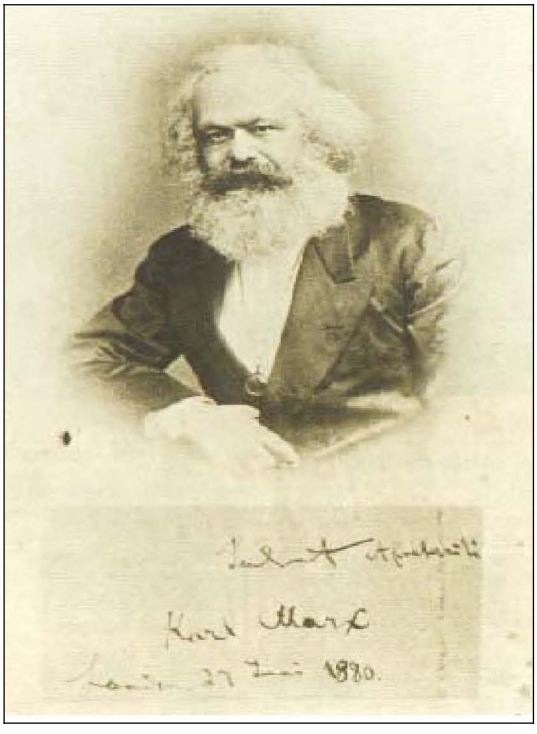
Özetle işçilerle sosyal ilişki kurmak ve geliştirmek fabrika çalışmasına ağırlık verdiğimiz bu dönemde daha fazla önem taşıyor. Hedefimiz sadece iyi bir insan tipi yaratmak değil. Asıl sorun, yürüteceğimiz çalışmada onlara da bir şeyler yaptırabilmek, sınıf kavgasının bilinçli bir militanı haline getirebilmektir. Bunun için kendi pratiğimizden başlayarak bu alanda yaşadığımız sorunlara eğilmemiz ve aşma gücü göstermemiz gerekiyor.

Partili bir işçi

Karl Marks'ın mezarı başında yapılan konuşma

"Adı yüzyıllar boyu yaşayacak, yapıtı da!.."

Friedrich Engels

(...) Nasıl ki Darwin organik doğanın gelişme yasasını bulduysa, Marx da insan tarihinin gelişme yasasını, yani insanların, siyaset, bilim, sanat, din, vb. ile uğraşabilmelerinden önce, ilkin yemeleri, içmeleri, barınmaları ve giyinmeleri gerektiği; bunun sonucu, maddi ilksel yaşama araçlarının üretimi ve, böylece, bir halk ya da bir dönemin her iktisadi gelişme derecesinin, devlet kurumlarının, hukuksal görüşlerin, sanatın ve hatta sözkonusu insanların dinsel fikirlerinin üzerinde gelişmiş bulundukları temeli oluşturdukları ve, buna göre, bütün bunların şimdiye değin yapıldığı gibi değil, ama tersine, bu temele dayanarak açıklamak gerektiği yolundaki, daha önce ideolojik bir saçmalıklar yığını altında üstü örtülmüş bulunan o temel olguyu buldu.

Ama hepsi bu değil. Marx günümüz kapitalist üretim tarzı ile onun sonucu olan burjuva toplumun özel hareket yasasını da buldu. Artı-değerin bulunması, sonunda, bu konuyu aydınlattı; oysa, burjuva iktisatçıların olduğu kadar sosyalist eleştiricilerin de daha önceki bütün araştırmaları, karanlıklar içinde yitip gitmişlerdi.

Bu türlü iki bulgu koca bir yaşam için yeterdi. Kendisine böyle bir tek buluş yapma nasip olana ne mutlu! Ama Marx araştırmada bulunduğu her alanda (bu alanlann sayısı çoktur ve bir teki bile yüzeysel irdelemelerin konusu olmamıştır), hatte matematik alanında bile, özgün buluşlar yaptı.

Bilim adamı olarak, buydu. Ama onun etkinliğinde asıl önemli olan, hiç de bu değildi. Marx için bilim, tarihi etkinliğe geçiren bir güç, devrimci bir güçtü. (...)

Çünkü Marx, her şeyden önce bir devrimciydi. Kapitalist toplum ile onun yaratmış bulunduğu devlet kurumlarının yıkılmasına şu ya da bu biçimde katkıda bulunmak, kendi öz durumunun ve gereksinmelerinin bilincini, kendi kurtuluş koşullarının bilincini kendisine ilk onun vermiş bulunduğu modern proletaryanın kurtuluşuna yardımda bulunmak, onun gerçek yönelimi işte buydu. Savaşım onun en sevdiği alandı. Ender görülür bir tutku, bir direngenlik ve bir başarı ile savaştı o. (...)

... Sibirya madenlerinden Kaliforniya'ya değin, Avrupa ve Amerika'nın her yanına dağılmış, tüm dünyanın milyonlarca devrimci militanı tarafından ululanmış, sevilmiş ve aklanmış olarak öldü o. Ve ben çekinmeden söyleyebilirim ki, onun birçok karşı-düşüncede olan hasımı olabilirdi, ama kişisel düşmanı pek o kadar yoktu.

Adı yüzyıllar boyunca yaşayacak, yapıtı da!